

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των πολυεπίπεδων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους τομείς: α) της διαχείρισης υδάτων, β) της διαχείρισης και προστασίας των δασών, γ) της αστικής ανθεκτικότητας και πολιτικής, δ) της καταπολέμησης της αυθαίρετης δόμησης, ε) της ενεργειακής ασφάλειας»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, διαρθρώνεται σε (5) Ενότητες (Α' - Ε') και αποτελείται από εκατόν τριάντα δύο (132) άρθρα και τρία (3) Παραρτήματα (Α', Β' και Γ'). Με τις διατάξεις του ρυθμίζονται ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Συγκεκριμένα, η Ενότητα Α' (άρθρα 1 και 2) ορίζει τον σκοπό (άρθρο 1) και το αντικείμενο (άρθρο 2) του νομοσχεδίου. Όπως αναφέρει το άρθρο 1, σκοπός του «είναι η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε τρία (3) επίπεδα: 1) στην προστασία των υδάτων, των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος, 2) στη δημιουργία βιώσιμων και ανθεκτικών αστικών περιοχών, στην καταστολή της αυθαίρετης δόμησης και την επίλυση συναφών χωροταξικών και πολεοδομικών ζητημάτων, και 3) στη μείωση του ενεργειακού κόστους των ευάλωτων νοικοκυριών, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, των Τοπικών και Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων και των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, και στην περαιτέρω προώθηση και τον εκσυγχρονισμό των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας».

Η Ενότητα Β΄, την οποία αποτελούν τρία (3) Μέρη (Α΄-Γ΄) και τριάντα έξι (36) άρθρα (3-38), περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν την προστασία των υδάτων, των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος. Το Μέρος Α΄ (άρθρα 3-19) εισάγει ρυθμίσεις που αφορούν τη σύσταση και τη λειτουργία του Οργανισμού Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία» (Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε.) (άρθρα 3-13), και τις εταιρείες «Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας Ανώνυμη Εταιρεία» (Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε.) και «Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης» (Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.) (άρθρα 14-19). Το Μέρος Β΄ (άρθρα 20-35) ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τη διαχείριση (άρθρα 20-32) και την προστασία των δασών (άρθρα 33-35). Τέλος, το Μέρος Γ΄ (άρθρα 36-38) εισάγει ρυθμίσεις που αφορούν τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α), και το ίδρυμα «Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας».

Ειδικότερα, το Μέρος Α΄ εισάγει διατάξεις σχετικά με την ίδρυση νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία» (Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε.), με σκοπό την εκπόνηση και υλοποίηση της στρατηγικής για την προστασία και τη διαχείριση των υδάτων του υδατικού διαμερίσματος της Θεσσαλίας, την εποπτεία, τον συντονισμό και τη συνεχή επίβλεψη εφαρμογής των μέτρων προστασίας και διαχείρισης για την αποτελεσματική και ευέλικτη αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, ρυθμίζει συμπληρωματικά ζητήματα που αφορούν τις Εταιρείες Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας και Θεσσαλονίκης (Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., αντίστοιχα). Το άρθρο 3 προβλέπει τη σύσταση του Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε. και ρυθμίζει ζητήματα που αφορούν τη μορφή, τον σκοπό του και το νομικό καθεστώς που το διέπει, ενώ το άρθρο 4 περιλαμβάνει το Καταστατικό του. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του συνιστώμενου Οργανισμού Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Α.Ε. είναι η εποπτεία και η επίβλεψη των στρατηγικών σχεδίων που αφορούν στη χρήση υδάτων στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας (άρθρο 6 του Καταστατικού), η δυνατότητα να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημοσίου τομέα και τους Ο.Τ.Α. (άρθρο 12 του Καταστατικού), η ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμύρας της Θεσσαλίας (άρθρο 15 του Καταστατικού), και η δυνατότητα του Οργανισμού να εποπτεύει την καλή κατάσταση και την απρόσκοπτη λειτουργία των αντιπλημμυρικών και αντιστραγγιστικών έργων, καθώς και του δικτύου άρδευσης, μέσω της διενέργειας ελέγχων και της επιβολής προστίμων στους παραβάτες (άρθρο 16 του Καταστατικού). Το άρθρο 5 συνιστά μη αμειβόμενη κεντρική γνωμοδοτική επιτροπή διαβούλευσης, με αντικείμενο την παροχή γνώμης ως προς το

στρατηγικό σχέδιο του Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε., ενώ προβλέπει ακόμη τη δυνατότητα σύστασης τοπικών γνωμοδοτικών επιτροπών με σκοπό την πιο ευέλικτη επίλυση ζητημάτων που αφορούν στη διαχείριση των υδατικών πόρων στην περιοχή που αυτές δραστηριοποιούνται. Περαιτέρω, προβλέπεται η κατάργηση των Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων στη Θεσσαλία και η υπαγωγή των αρμοδιοτήτων τους στον Οργανισμό Διαχείριση Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία (Ο.Δ.Υ.Θ.), ο οποίος καθίσταται καθολικός τους διάδοχος (άρθρο 6). Το άρθρο 7 προβλέπει την αποπληρωμή μέρους των χρεών των Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας προς επιχειρήσεις ηλεκτρισμού, ορίζει τη διαδικασία μεταφοράς του ποσού σε ειδικό καταπιστευτικό λογαριασμό και ορίζει τις προϋποθέσεις αποδέσμευσής του. Ακόμη, εισάγεται η διαδικασία, σύμφωνα με την οποία οι οφειλές προς τον Ο.Δ.Υ.Θ. οι οποίες είναι ληξιπρόθεσμες για διάστημα μεγαλύτερο των δώδεκα (12) μηνών βεβαιώνονται στη Δ.Ο.Υ. του οφειλέτη (άρθρο 8), ορίζεται η απόδοση του περιβαλλοντικού τέλους στον Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε. από τους παρόχους υπηρεσιών ύδατος (άρθρο 9), και μεταφέρεται στον Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε., ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού, η Διεύθυνση Υδάτων Θεσσαλίας της Γενικής Διεύθυνσης Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας (άρθρο 10). Εξ άλλου, μεταφέρεται στον Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε., ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού, η Διεύθυνση Υδροοικονομίας και Εποπτείας του Τοπικού Οργανισμού Έγγειων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.) της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος, Υδροοικονομίας και Ελέγχου Δόμησης της Κεντρικής Υπηρεσίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας (άρθρο 11), τίθενται εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή του Κεφαλαίου Α' (άρθρο 12), καθώς και μεταβατική διάταξη για την ολοκλήρωση των εγγειοβελτιωτικών έργων (άρθρο 13).

Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 14 ανατίθεται στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. η ευθύνη του δικτύου ομβρίων υδάτων, με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση σχετικών ζητημάτων, όπως η επέκταση και η συντήρησή του. Ακόμη, προβλέπεται ότι οι αρμοδιότητες σχετικά με την προστασία των νερών που χρησιμοποιούνται για την ύδρευση της περιοχής Πρωτεύουσας από ρυπάνσεις και μολύνσεις, ασκούνται από το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Εταιρεία Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π.», της οποίας ο σκοπός συνίσταται στη διαχείριση, συντήρηση και λειτουργία των ακινήτων περιουσιακών στοιχείων (παγίων) που θα μεταβιβασθούν άνευ ανταλλάγματος και κατά πλήρη κυριότητα στο εν λόγω ν.π.δ.δ., το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 15). Εν συνεχεία, προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 1 ν. 2744/1999 και

η επέκταση των σκοπών της Ε.ΥΔ.Α.Π. προκειμένου να ενισχυθούν τα έργα παραγωγής ενέργειας από Α.Π.Ε. και η παραγωγή ύδατος προς επαναχρησιμοποίηση, για την αντιμετώπιση των σύγχρονων ενεργειακών ζητημάτων, καθώς και όσων συνδέονται με τη διαχείριση των υδατικών πόρων, διευρύνεται η αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Έργων Ύδρευσης, Αποχέτευσης και Επεξεργασίας Λυμάτων του άρθρου 38 π.δ. 123/2017, με σκοπό την έκδοση πράξεων σχετικών με την κήρυξη απαλλοτριώσεων εδαφικών εκτάσεων, σύμφωνα με τον Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων, ή την παραχώρηση δημόσιας έκτασης ή τη σύσταση δουλείας για τις ανάγκες έργων ύδρευσης και αποχέτευσης (άρθρο 16). Τροποποιείται το άρθρο 15 του ν. 3199/2003 με την προσθήκη νέων εξουσιοδοτικών διατάξεων. Και αυτές οι προσθήκες τίθενται στο ευρύτερο πλαίσιο της προσπάθειας ρύθμισης των ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων και της παροχής ενός αυξημένου προστατευτικού καθεστώτος. Ενδεικτικά, προβλέπεται η ρύθμιση αυτών των θεμάτων σε συμφωνία με τα εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, με την παράλληλη δυνατότητα επιβολής οικονομικών κινήτρων και αντικινήτρων, ώστε να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν καλύτερη προστασία των υδάτων (άρθρο 17). Επίσης, τροποποιείται το άρθρο εκατοστό δέκατο τέταρτο του ν. 4812/2021 για την ανανέωση της σύμβασης χορήγησης αποκλειστικού δικαιώματος παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. όσον αφορά τη συντήρηση και λειτουργία του Εξωτερικού Υδροδοτικού Συστήματος της Πρωτεύουσας (άρθρο 18). Προτείνεται μεταβατική διάταξη για την έγκριση των τιμολογίων των Ανωνύμων Εταιριών Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας και Θεσσαλονίκης για τις διάφορες κατηγορίες καταναλωτών και χρηστών, έως τη στελέχωση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (άρθρο 19).

Το Μέρος Β΄ εισάγει διατάξεις σχετικά με τη διαχείριση (άρθρα 20-32) και την προστασία των δασών (άρθρα 33-35). Ειδικότερα, οι διατάξεις του άρθρου 20 προβλέπουν τη σύσταση, τη λειτουργία και τη διοίκηση Υβριδικών Συνεργατικών Σχημάτων (Υ.Σ.Σχη), τα οποία αποτελούν ενώσεις προσώπων με νομική προσωπικότητα και στα οποία μετέχουν ως μέρη οι Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας (ΔΑ.Σ.Ε.) με ποσοστό συμμετοχής 50% και λοιπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα ή ενώσεις προσώπων ή κοινοπρακτικά σχήματα του ιδιωτικού τομέα με ποσοστό 50% προκειμένου να αναλάβουν τη διαχείριση και εκμετάλλευση δημοσίων δασών κατόπιν δημόσιας πρόσκλησης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 21 επ. του νομοσχεδίου. Επίσης, προβλέπει τη σύσταση Ειδικού Μητρώου στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την εγγρα-

φή των Υ.Σ.Σχη. Το άρθρο 21 ορίζει το περιεχόμενο και τη διαδικασία της πρόσκλησης για την ανάθεση της υλοποίησης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης δημοσίων δασών. Συγκεκριμένα, παρέχει τη δυνατότητα ανάθεσης του ανωτέρω έργου μέσω δημόσιας πρόσκλησης, με σκοπό την αυξημένη δημοσιότητα και την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής προσφοράς. Επίσης, ρυθμίζονται τα θέματα διάρκειας της εν λόγω ανάθεσης (άρθρο 22), οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι ΔΑ.Σ.Ε. και τα Υ.Σ.Σχη, προκειμένου να μπορούν λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία ανάθεσης, και εισάγονται οι λόγοι αποκλεισμού τους από την εν λόγω διαδικασία (άρθρο 23). Το άρθρο 24 προβλέπει τις επιμέρους προϋποθέσεις που αφορούν τη διαδικασία ανάθεσης, ενώ το άρθρο 25 παρέχει τη δυνατότητα άσκησης ένστασης κατά της απόφασης ανάθεσης. Το άρθρο 26 θεσπίζει κυρώσεις λόγω μη προσήκουσας εκτέλεσης της σύμβασης. Ειδικότερα, προβλέπει έκπτωση σε περίπτωση μη τήρησης των χρονικών περιορισμών που αποσκοπούν στην ομαλή εξέλιξη της διαδικασίας ανάθεσης, και καθορίζει τα θέματα σχετικά με την επιδότηση των αναδόχων και τη βάση υπολογισμού της (άρθρο 27). Προβλέπονται αντισταθμιστικά και ανταποδοτικά οφέλη, υπό τη μορφή της παροχής καυσόξυλων σε χαμηλό τίμημα στους κατοίκους των περιοχών που βρίσκονται πλησίον των σημείων εκμετάλλευσης, ενώ, επίσης, προτείνεται η διάθεση από τους αναδόχους ποσοστού δύο τοις εκατό (2%) επί του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας από τη διαχείριση των δασών στους Ο.Τ.Α. (άρθρο 28). Ακόμη, προβλέπεται η σύσταση Μητρώου Πιστοποιημένων Ελεγκτών για την πιστοποίηση των ποσοτήτων βιομάζας που παράγονται από τους αναδόχους των συμβάσεων (άρθρο 29), ρυθμίζονται ζητήματα μεταφοράς των δασεργατών και ενεργοποίησης των ΔΑ.Σ.Ε. σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής με σκοπό την άμεση αντιμετώπισή τους, και προτείνεται η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων με βάση διαχειριστικές μελέτες (άρθρο 31). Τέλος, το άρθρο 32 περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή των ως άνω ρυθμίσεων.

Εν συνεχεία, ρυθμίζεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για γεωργική χρήση πριν από την 1.1.1965 έως σήμερα (άρθρο 33), ανανεώνονται οι συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου του προσωπικού που προσελήφθη για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών (όπως είναι η εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων και έργων αποκατάστασης) λόγω των δασικών πυρκαγιών των ετών 2021 και 2023 (άρθρο 34), και παρατείνεται η προθεσμία περαίωσης της διαδικασίας ένταξης στο πλαίσιο του επιτρεπτού επέμβασης σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις των υφιστάμενων εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τη λειτουργία χιονοδρομικών κέντρων (άρθρο 35).

Τέλος, το Μέρος Γ΄ (άρθρα 36-38) εισάγει ρυθμίσεις που αφορούν τη διεύρυνση του σκοπού του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α) με την προσθήκη της διατήρησης της βιοποικιλότητας (άρθρο 36), το προσωπικό του (άρθρο 37), καθώς και την αναγνώριση του ιδρύματος «Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας» ως Εθνικού Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Ελλάδας (άρθρο 38).

Η Ενότητα Γ΄, την οποία αποτελούν τρία (3) Μέρη (Α΄-Γ΄) και εξήντα τέσσερα (64) άρθρα (39-102), περιλαμβάνει ρυθμίσεις χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής. Το Μέρος Α΄ (άρθρα 39-50) ρυθμίζει ζητήματα Αστικής Πολιτικής (άρθρα 39-46) και ενίσχυσης της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία και τα εμποδιζόμενα άτομα (άρθρα 47-50). Το Μέρος Β΄ (άρθρα 51-83) περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν τον έλεγχο και την καταπολέμηση της αυθαίρετης δόμησης με τη συμπλήρωση του ν. 4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις». Το Μέρος Γ΄ (άρθρα 84-102) τροποποιεί διατάξεις του ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (άρθρα 84-88), και εισάγει διατάξεις που αφορούν τον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού - Αγίου Κοσμά (άρθρα 100-102), καθώς και ειδικότερες πολεοδομικές ρυθμίσεις (άρθρα 89-99).

Συγκεκριμένα, το Μέρος Α΄, μεταξύ άλλων, εισάγει τις έννοιες της «Αστικής Πολιτικής», της «Αστικής Ανθεκτικότητας» και των «Σχεδίων Αστικής Ανθεκτικότητας» (άρθρο 39), περιγράφει τη διαδικασία έγκρισης και τη χρονική διάρκεια της αστικής πολιτικής (άρθρο 40), καθορίζει τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στις τομεακές εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης που αφορούν θέματα αστικής διαχείρισης (άρθρο 41), και περιγράφει τις ενέργειες, τα χρονικά περιθώρια και τον τρόπο χρηματοδότησης για την εκπόνηση της μελέτης Εθνικής Στρατηγικής Αστικής Ανθεκτικότητας (Ε.Σ.Α.Α.) (άρθρο 42). Ακόμη, θέτει το χρονικό πλαίσιο ισχύος της Εθνικής Στρατηγικής για τη Διαχείριση του Οικιστικού Αποθέματος (άρθρο 43), προβλέπει την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου για την Προσβασιμότητα με έμφαση στην κλιματική αλλαγή με Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης, τη χρονική περίοδο (δέκα τουλάχιστον έτη) την οποία καλύπτει, καθώς και τη δυνατότητα χρηματοδότησής του από πόρους του Πράσινου Ταμείου, μέσω του προγράμματος δράσεων περιβαλλοντικού ισοζυγίου υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 44). Επίσης, προβλέπει τη σύνταξη Σχεδίων Αστικής Ανθεκτικότητας (Σ.Α.Α.) και παρέχει εξουσιοδότηση για την έκδοση υπουργικής απόφασης, με σκοπό τον καθορισμό των προδιαγραφών, των όρων και των τεχνικών οδηγιών για την εκπόνηση των Σ.Α.Α. (άρθρο 45), και προσθέτει άρθρο 26Α στον ν. 4067/2012 («Νέος Οικο-

δομικός Κανονισμός» Ν.Ο.Κ.) σχετικά με τη δημιουργία θέσεων στάθμευσης ποδηλάτων (άρθρο 46). Το άρθρο 47 ρυθμίζει ζητήματα που αφορούν την ολοκλήρωση των απαραίτητων διαμορφώσεων για την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία και των εμποδιζόμενων ατόμων σε κτίρια με χρήση συναθροίσεως κοινού (όπως π.χ. συνεδριακοί χώροι, εκθέσεις, μουσεία, χώροι αθλητικών ή πολιτιστικών συγκεντρώσεων, κινηματογράφοι, θέατρα, κ.λπ.). Το ίδιο άρθρο ορίζει χρονικό διάστημα προσαρμογής των υφιστάμενων κτιρίων και υποδομών στις ως άνω διατάξεις, εξαιρέσεις από την ανωτέρω υποχρέωση προσαρμογής σε περιπτώσεις κτηρίων ή υποδομών όπου παρέχεται εναλλακτικός τρόπος πρόσβασης στις υπηρεσίες που στεγάζονται σε αυτά, προτείνει την τροποποίηση του άρθρου 27 παρ. 2 του Ν.Ο.Κ. σχετικά με την εγκατάσταση ανελκυστήρα και αναβατορίου σε υφιστάμενα κτίρια (άρθρο 48), προβλέπει ειδικό λογότυπο με τίτλο «Εθνικό Σήμα Προσβασιμότητας», το οποίο θα αναρτάται σε χώρους που έχουν συμμορφωθεί στις τεχνικές οδηγίες που τίθενται για αυτές τις περιπτώσεις (άρθρο 49), και καθορίζει εκ νέου τη συγκρότηση της Κεντρικής Επιτροπής Προσβασιμότητας (άρθρο 50).

Το Μέρος Β΄ (άρθρα 51-83) περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν τον έλεγχο και την καταπολέμηση της αυθαίρετης δόμησης, τροποποιητικές, κυρίως, του ν. 4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» (βλ. άρθρα 51, 52, 56-70, 72-79, 80-82 του νομοσχεδίου, για την προσθήκη στον ν. 4495/2017 νέου Τμήματος ΔΑ΄, το οποίο περιλαμβάνει νέα άρθρα 125 Α΄-125 ΚΑ΄, και άρθρα 55 και 71 του νομοσχεδίου). Οι διατάξεις του Μέρους Γ΄ (άρθρα 84-102) τροποποιούν, επίσης, ρυθμίσεις της ισχύουσας νομοθεσίας, ειδικότερα του ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (άρθρα 11, 14, 16, 17 και 21 Ν.Ο.Κ.), του ν. 4062/2012 ως προς τον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού - Αγίου Κοσμά (άρθρα 5, 5Α και 6 του ν. 4062/2012), καθώς και νόμων που διέπουν τον πολεοδομικό και τον χωροταξικό σχεδιασμό (ν. 4447/2016, 4964/2022, 3986/2011, 4280/2014 και 4722/2020), το πλαίσιο και τους όρους δόμησης (ν. 4495/2017, 4710/2020, 4759/2020) και την αυθαίρετη δόμηση (ν. 4495/2017 και 4178/2013).

Το Μέρος Β΄, κατά την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 143-144), «(...) ενοπι[οει] [τη] διαδικασία ελέγχου και καταπολέμησης της αυθαίρετης δόμησης προκειμένου αυτή να καταστεί αποτελεσματική προς όφελος του περιβάλλοντος. Στόχος είναι να αποφευχθούν οι συντρέχουσες αρμοδιότητες και οι ασάφειες του θεσμικού πλαισίου, οι οποίες οδηγούν σε καθυστερήσεις στην καταστολή της αυθαίρετης δόμησης». Προς τον σκοπό αυτό, η αρμοδιότητα εποπτείας στα ζητήματα εντοπισμού και ελέγχου της αυθαίρετης δόμησης συγκεντρώνεται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, εφ' όλων

των αυθαίρετων κτισμάτων και κατασκευών και αλλαγών χρήσεως, που δεν υπάγονται σε καθεστώς αναστολής επιβολής των σχετικών κυρώσεων (άρθρο 52). Ως επικεφαλής όργανο, με αρμοδιότητα ελέγχου της εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου για την αυθαίρετη δόμηση, επιβολής των σχετικών κυρώσεων, καθώς και συντονισμού και εποπτείας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων του δημόσιου τομέα, ορίζεται η Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών. Για την έκδοση των διοικητικών πράξεων και εγγράφων στο πλαίσιο της άσκησης των ως άνω αρμοδιοτήτων, που περιλαμβάνουν, ιδίως, εκπόνηση ετήσιου στρατηγικού σχεδίου και επιχειρησιακών προγραμμάτων ελέγχων, εντολές για τη διενέργεια ελέγχου, επανελέγχου και αυτοψίας κτισμάτων, κατασκευών και αλλαγών χρήσεων ως αυθαιρέτων, έκδοση πρωτοκόλλων κατεδάφισης, γνωμοδότηση κατά την εξέταση ενδικοφανών προσφυγών κατά εκθέσεων αυτοψίας, επιβολή προστίμων ανέγερσης και μη έγκαιρης κατεδάφισης, και αποστολή στα αρμόδια δικαστήρια των διοικητικών φακέλων επί διαφορών που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του νόμου, αρμόδιος ορίζεται ο Ειδικός Επιθεωρητής Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης. Για τον εντοπισμό των αυθαιρέτων ανά την επικράτεια, την αξιολόγηση και την προτεραιοποίηση των καταγγελιών επί αυθαιρεσιών, όπως και την κατάρτιση πινάκων με στοιχεία κτισμάτων και κατασκευών προς έλεγχο, ως αυθαιρέτων, οι οποίοι διαβιβάζονται στην ως άνω Γενική Διεύθυνση, αρμόδια ορίζεται η Διεύθυνση Εφαρμογής Σχεδιασμού και Ελέγχου Δομημένου Περιβάλλοντος (Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π.) (άρθρο 53). Ο Ειδικός Επιθεωρητής Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης είναι ένα νέο όργανο, η θέση του οποίου καταλαμβάνεται από μετακλητό υπάλληλο, είτε μετά από «πρόσληψη εγνωσμένου κύρους συνταξιούχου προερχόμενου από το σώμα επιθεωρητών περιβάλλοντος είτε με απόσπαση υπαλλήλου από το ίδιο σώμα, για τριετή θητεία που δύναται να παραταθεί για τρία (3) ακόμη έτη», με υπουργική απόφαση, «κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης και ειδικότερα ύστερα από προκήρυξη που δημοσιεύεται σε τέσσερις (4), τουλάχιστον, ημερήσιες εφημερίδες πανελληνίας κυκλοφορίας, καθώς και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας» (άρθρο 54 παρ. 1). Εκτός από τη γενική αρμοδιότητα της έκδοσης των οριζόμενων στο άρθρο 53 διοικητικών πράξεων και εγγράφων, ο Ειδικός Επιθεωρητής, συνεργάζεται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως και οποιαδήποτε υπηρεσία ή φορέα του δημόσιου τομέα που εμπλέκεται στην εκτέλεση του έργου του, και δύναται να συνιστά και να συγκροτεί επί θεμάτων της αρμοδιότητάς του, κατά περίπτωση αποζημιούμενες, ομάδες εργασίας ή επιτροπές συμβουλευτικού χαρακτήρα, από δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς, επιστήμο-

νες ή και εμπειρογνώμονες, ρυθμίζοντας και κάθε σχετική οργανωτική και λειτουργική λεπτομέρεια (άρθρο 54 παρ. 2 και 5).

Το σύστημα εντοπισμού αυθαιρέτων, καταγγελιών και ελέγχου τροποποιείται ως εξής:

Η Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. αντλεί στοιχεία για τον εντοπισμό αυθαιρέτων από διαδικτυακό χαρτογραφικό πληροφοριακό σύστημα, τηρούμενο στο Υπουργείο Περιβάλλοντος ή στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.), επικουρικά δε, και με τη χρήση Συστημάτων μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (Σ.μηΕ.Α.) ή αεροφωτογραφιών ή δορυφορικών εικόνων (άρθρο 57). Καταγγελίες για αυθαίρετα υποβάλλονται μέσω του Ενιαίου Ηλεκτρονικού Συστήματος Καταγγελιών (Ε.Η.ΣΥ.Κ.Α.). Το Σύστημα συνιστάται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σχεδιάζεται και υποστηρίζεται από το Τ.Ε.Ε., διασυνδέεται με τις σχετικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα ή και άλλα πληροφοριακά συστήματα, και είναι προσβάσιμο μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης (ΕΨΠ-gov.gr) (άρθρο 58). Δικαίωμα υποβολής καταγγελίας έχουν οι ενδιαφερόμενοι, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους ή εξουσιοδοτημένοι μηχανικοί, καταρχήν ηλεκτρονικά, κατ' εξαίρεση εγχάρτως, με την καταβολή παραβόλου εκατόν πενήντα (150) ευρώ, το οποίο επιστρέφεται σε περίπτωση, έστω και μερικής, ευδοκίμησης της καταγγελίας. Της υποχρέωσης καταβολής παραβόλου εξαιρούνται οι φορείς του δημοσίου τομέα. Ο καταγγέλλων μπορεί να εξασφαλίσει, υπό προϋποθέσεις, προστασία της ταυτότητάς του ή οποιασδήποτε άλλης πληροφορίας κρίνει ο ίδιος σκόπιμο (άρθρο 59).

Η καταχώριση των στοιχείων των καταγγελιών στο Σύστημα, η αξιολόγηση και η προτεραιοποίησή τους γίνεται από τη Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. Η Διεύθυνση είτε αρχειοθετεί τις προδήλως αβάσιμες ή αστήρικτες, διατηρώντας δυνατότητα αξιολόγησής τους εκ νέου, μετά από συμπλήρωση των στοιχείων από τους καταγγέλλοντες ή αυτεπάγγελτα, βάσει στοιχείων που προκύπτουν από δημοσιεύματα του τύπου, δημόσιες αρχές ή άλλες πηγές, είτε ζητεί άμεση διερεύνηση και διεξαγωγή ελέγχου ή εντάσσει τις καταγγελίες στο πλαίσιο του προγραμματισμού ελέγχων που εκπονεί. Η προτεραιοποίηση καταγγελίας γίνεται λαμβανομένων υπόψη του μεγέθους, του βαθμού επικινδυνότητας και των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον του αυθαίρετου, της επανάληψης των καταγγελλόμενων πράξεων ή της υποτροπής του καταγγελλομένου, όπως και της χρονικής προτεραιότητάς της, από την ημερομηνία υποβολής της ή της συμπλήρωσης των στοιχείων της (άρθρο 60).

Εφόσον ζητηθεί έλεγχος, κλιμάκια ελέγχου, τα οποία συγκροτούνται με απόφαση του Ειδικού Επιθεωρητή ή, κατ' εξαίρεση, του Υπουργού Περιβάλλοντος ή του Γενικού Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος (βλ. άρθρο 76 παρ. 2), συγκεντρώνουν τα αναγκαία, κατά την κρίση

τους, σχετικά στοιχεία από τις αρμόδιες υπηρεσίες και τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, και συντάσσουν έκθεση αυτοψίας, όπου περιγράφεται το ακίνητο και επισημαίνονται οι παραβιασθείσες διατάξεις, ο υπολογισμός του προστίμου ανέγερσης και το δικαίωμα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής (άρθρο 61). Τα εν λόγω κλιμάκια ελέγχου αποτελούνται από τουλάχιστον δύο (2) μέλη προερχόμενα από το Μητρώο Οργάνων Ελέγχου Αυθαίρετης Δόμησης, στο οποίο υπάγονται οι υπάλληλοι της Γενικής Διεύθυνσης Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών και της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, των Δασαρχείων, των Διευθύνσεων Δασών και των Διευθύνσεων Αναδασώσεων της Γενικής Γραμματείας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, των Κτηματικών Υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (ή, κατά περίπτωση, οι υπάλληλοι κατηγορίας κλάδων Πανεπιστημιακής ή Τεχνολογικής Εκπαίδευσης της ανωτέρω Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών, και της Γενικής Γραμματείας Δασών), οι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Ελεγκτών Δόμησης του άρθρου 14 του ν. 4030/201 ελεγκτές δόμησης, και το σύνολο του επιστημονικού προσωπικού και του προσωπικού φύλαξης των Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, συμπεριλαμβανομένου του μεταφερόμενου προσωπικού στον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, και των καταργηθέντων Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, ενώ στις περιπτώσεις κατασκευών στη θαλάσσια ζώνη, η διενέργεια αυτοψίας ανατίθεται σε καταδυτικά συνεργεία καταχωρημένα στο μητρώο που τηρείται από τις λιμενικές αρχές (άρθρο 76). Η εκτέλεση των καθηκόντων των κλιμακίων ελέγχου και του Ειδικού Επιθεωρητή Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης τίθεται υπό την εγγύηση του ακαταδιώκτου και της αστυνομικής προστασίας, κατά το άρθρο 77.

Ενδικοφανή προσφυγή κατά έκθεσης αυτοψίας που συντάσσουν τα κλιμάκια ελέγχου, μπορεί να ασκήσουν οι ενδιαφερόμενοι ενώπιον ενός νέου οργάνου, του Κεντρικού Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων Β' (ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.ΘΑ. Β'), εντός τριάντα (30) ημερών από την τοιχοκόλληση της έκθεσης αυτοψίας στο ακίνητο. Η προθεσμία και η άσκηση της προσφυγής έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Δεν επιτρέπεται άσκηση προσφυγής επί αυτόφωρων αυθαίρετων οικοδομικών εργασιών (βλ. άρθρο 67), αυθαιρέτων σε δημόσιο κτήμα, δάσος, δασική ή αναδασωτέα έκταση, αιγιαλό και παλαιό αιγιαλό, ζώνη παραλίας, αρχαιολογικό χώρο, ιστορικό τόπο, ιστορικό διατηρητέο οικισμό, περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, παραδοσιακό οικισμό ή παραδοσιακό τμήμα πόλης, ρέμα, κρίσιμη παράκτια ζώνη,

κατά την έννοια των άρθρων 2, περ. 10 και 12, και 20 παρ. 8α του ν. 3937/2011, προστατευόμενη περιοχή του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, κηρυγμένο διατηρητέο κτήριο και κτήριο που είναι μνημείο κατά τις διατάξεις του ν. 3028/2002, όπως επίσης αυθαιρέτων σε ζώνη λιμένα, στο υδάτινο στοιχείο, στον πυθμένα της θάλασσας ή στο υπέδαφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας ή λίμνης και στην κοίτη πλεύσιμου ποταμού. Το ύψος του παραβόλου κυμαίνεται αναλόγως των τ.μ. επιφάνειας παραβάσεων. Η έκθεση αυτοψίας καθίσταται οριστική με την πάροδο της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ή την απόρριψη ασκηθείσας προσφυγής, οπότε το αυθαίρετο καθίσταται κατεδαφιστέο και επιβάλλονται οι κυρώσεις του άρθρου 66 (άρθρο 63).

Κατά της απόφασης επί της προσφυγής και του πρωτοκόλλου κατεδάφισης, είναι δυνατή η άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου της τοποθεσίας του ακινήτου, χωρίς η προθεσμία και η άσκηση του ενδίκου βοηθήματος να αναστέλλει εν προκειμένω την εκτέλεση της απόφασης επί της διοικητικής προσφυγής, εκτός αν γίνει δεκτό από το αρμόδιο Εφετείο αίτημα αναστολής εκτελέσεως, μετά από την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως. Δυνατότητα άσκησης αιτήσεως ακυρώσεως προβλέπεται και κατά των αποφάσεων επιβολής προστίμου μη έγκαιρης κατεδάφισης (άρθρο 64).

Σε αντικατάσταση των ισχυουσών κυρώσεων, το νομοσχέδιο προβλέπει, πέραν της κυρώσεως της κατεδάφισης, πρόστιμο ανέγερσης και μη έγκαιρης κατεδάφισης, ποινικές κυρώσεις, αναστολή της άδειας λειτουργίας, εφόσον πρόκειται περί οικονομικής δραστηριότητας, και διακοπή ρευματοδότησης (άρθρα 66 και 70-74). Ευνοϊκή ρύθμιση προτείνεται υπέρ του ιδιοκτήτη που αυτοβούλως και με δική του δαπάνη κατεδαφίζει αυθαίρετό του, σύμφωνα με τη σχετική έκθεση αυτοψίας, η οποία συνιστάται σε μείωση του επιβληθέντος προστίμου ανέγερσης, μη επιβολή των λοιπών κυρώσεων και παύση της ποινικής δίωξης που τυχόν ασκήθηκε (άρθρο 68). Περαιτέρω, παρέχεται δυνατότητα εκτέλεσης κατεδαφίσεων μέσω πολυετών συμβάσεων πλαίσιο και ορίζεται προτεραιότητα στις κατεδαφίσεις (άρθρο 69).

Το Μέρος Β΄ του νομοσχεδίου ολοκληρώνεται με ρυθμίσεις που διέπουν την επαρκή στελέχωση της Γενικής Διεύθυνσης Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών και της Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. υπό το φως των νέων αρμοδιοτήτων τους (άρθρο 78), την εκτέλεση εργασιών κατεδάφισης σε ειδικές περιπτώσεις (άρθρο 79), και εξουσιοδοτικές (άρθρο 81), μεταβατικές (άρθρο 82) και καταργούμενες διατάξεις (άρθρο 83).

Όσον αφορά το Μέρος Γ΄, οι τροποποιήσεις στον Ν.Ο.Κ. αφορούν ρυθμίσεις για την κατασκευή υποσταθμών της Δ.Ε.Η. και τις επιτρεπόμενες επεμ-

βάσεις κάτω από την οριστική στάθμη του εδάφους των ακάλυπτων χώρων, εντός των υποχρεωτικών αποστάσεων Δ ή δ του οικοπέδου ή γηπέδου (άρθρο 84), τη θέση κτηρίου σε οικόπεδο όσον αφορά την περίπτωση κοινού πλάγιου ορίου όμορων οικοπέδων με κτίσμα σε απόσταση μικρότερη ή ίση του δ από το κοινό όριο, και κοινού ορίου οικοπέδου που εφάπτεται με περισσότερες ιδιοκτησίες, όπου απαιτείται τήρηση απόστασης (άρθρο 85), την κατασκευή ανοικτών εξωστών (άρθρο 86), την υποχρεωτική φύτευση στους ακάλυπτους χώρους όπου δημιουργούνται χώροι στάθμευσης (άρθρο 87), την τοποθέτηση και λειτουργία πρόχειρων κατασκευών στους ιδιωτικούς χώρους (άρθρο 88). Επίσης, προτείνονται, μεταξύ άλλων, ρυθμίσεις για την εκ νέου λειτουργία εγκαταλελειμμένων τουριστικών καταλυμάτων (άρθρο 89), το περιεχόμενο των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων (άρθρο 90), τον τρόπο μελέτης και παραλαβής έργων τεχνικής υποδομής στο πλαίσιο Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (άρθρο 91), τη δυνατότητα τροποποίησης ρυμοτομικού σχεδίου ή πολεοδομικής μελέτης με το προεδρικό διάταγμα των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (άρθρο 92), την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας (άρθρο 95), την πρόσβαση σε αθλητικές εγκαταστάσεις μέσω δασικών οδών (άρθρο 96), την εξαίρεση των δημοσίων ακινήτων που υπάγονται σε Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α.), από τη διαδικασία χωροθέτησης επενδυτικού σχεδίου (άρθρο 97) και την παράταση οικοδομικών αδειών (άρθρο 99). Τέλος, τα άρθρα 100-102 τροποποιούν τον ν. 4062/2012, σχετικά με τις επιτρεπόμενες εργασίες και κατασκευές στον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού - Αγίου Κοσμά και τις συναφείς αρμοδιότητες του Γραφείου Ελληνικού.

Η Ενότητα Δ', η οποία αποτελείται από τρία (3) Μέρη (Α'-Γ') και είκοσι εννέα (29) άρθρα (103-131), περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το Μέρος Α' (άρθρα 103-104) θεσπίζει Πρόγραμμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με την ονομασία «Απόλλων» και ρυθμίζει σχετικά ζητήματα. Το Μέρος Β' (άρθρα 105-121) περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Α.Π.Ε.) (άρθρα 105-112), την ανάπτυξη των Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (άρθρα 113-116), και τον καθορισμό πλαισίου περιορισμών παραγωγής σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (άρθρα 117-121). Τέλος, το Μέρος Γ' (άρθρα 127-131) εισάγει ρυθμίσεις για τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρα 122-126), καθώς και ρυθμίσεις που αφορούν την Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων (Ε.Δ.Ε.Υ.Ε.Π. Α.Ε.), και τη Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής

Ενέργειας (Δ.Ε.Σ. Α.Δ.Μ.Η.Ε. Α.Ε (άρθρα 127-131).

Συγκεκριμένα, το άρθρο 103 θεσπίζει Πρόγραμμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με την ονομασία «Απόλλων», με σκοπό τη μείωση του ενεργειακού κόστους των ευάλωτων νοικοκυριών, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, καθώς και των συνδέσμων και των νομικών προσώπων αυτών, των Τοπικών και Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων και των διαδόχων τους, και των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, μέσω της εγκατάστασης σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.), με ή χωρίς σταθμό αποθήκευσης, και της εφαρμογής εικονικού ταυτοχρονισμένου συμψηφισμού. Για τη συμμετοχή στο Πρόγραμμα απαιτείται η σύσταση μίας Ενεργειακής Κοινότητας Πολιτών (Ε.Κ.Π.) σε κάθε Περιφέρεια, στην οποία συμμετέχουν ως μέλη οι ωφελούμενοι, όπως ορίζονται στην παρ. 2 του παρόντος, που ανήκουν στην ίδια Περιφέρεια, με αντικείμενο την ιδιοκατανάλωση ενέργειας από Α.Π.Ε. Με υπουργικές αποφάσεις ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα. Επίσης, το άρθρο 104 ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με την υλοποίηση του Προγράμματος, η οποία διενεργείται ανά Περιφέρεια και Ενεργειακή Κοινότητα Πολιτών (Ε.Κ.Π.) σε έξι (6) επιμέρους φάσεις, κατά τα ειδικώς οριζόμενα. Περαιτέρω, το άρθρο 105 καθορίζει εκ νέου το πλαίσιο διενέργειας ανταγωνιστικών διαδικασιών υποβολής προσφορών για σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., και προβλέπει ότι για τους εν λόγω σταθμούς που επιλέγονται μετά την 1.5.2023, δύνανται να επιβάλλονται επιπλέον περιορισμοί στην έγχυση ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και υποχρέωση προσθήκης συστήματος αποθήκευσης. Ακόμη, ορίζεται σε 10 έτη η χρονική διάρκεια των Συμβάσεων λειτουργικής Ενίσχυσης Διαφορικής Προσαύξησης της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας (Σ.Ε.Δ.Π.) και των Συμβάσεων λειτουργικής Ενίσχυσης Σταθερής Τιμής της Παραγόμενης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Σ.Ε.Σ.Τ.) για σταθμούς Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) με κατανάλωση φυσικού αερίου, και καθορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της ανά μήνα μέσης μοναδιαίας τιμής του Φυσικού Αερίου, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα (άρθρο 106). Εισάγονται ρυθμίσεις σχετικά με την Εγκατάσταση Σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α για αυτοκατανάλωση (άρθρο 107), την καταβολή εξ ολοκλήρου και εφάπαξ, εντός της οριζόμενης προθεσμίας, του τέλους για την έκδοση Βεβαιώσεων Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. που εκδίδονται από τον κύκλο του Φεβρουαρίου του έτους 2024 και μετά, και παρέχεται η δυνατότητα αναβίωσης των Βεβαιώσεων για τις οποίες οι κάτοχοί τους έχουν καταβάλει την πρώτη δόση έως την 1.5.2024, αλλά έχει εκπνεύσει η προθεσμία για τη δεύτερη δόση (άρθρο 108). Παρατείνεται έως την

31.12.2024 η προθεσμία σύναψης Συμβάσεων Λειτουργικής Ενίσχυσης Διαφορικής Προσαύξησης από τους Πιλοτικούς Θαλάσσιους Πλωτούς Φωτοβολταϊκούς Σταθμούς (Π.Θ.Π.Φ.Σ.) (άρθρο 109). Ρυθμίζονται εκ νέου θέματα που αφορούν την αύξηση του ηλεκτρικού χώρου στο δίκτυο και την κατανομή του διαθέσιμου περιθωρίου απορρόφησης ισχύος. Μεταξύ άλλων, θεσπίζεται υποχρέωση για τους υφιστάμενους εν λειτουργία Χρήστες του δικτύου Μέσης Τάσης του Ε.Δ.Δ.Η.Ε. να ελέγξουν και να αναβαθμίσουν ή να αντικαταστήσουν με δικές τους δαπάνες τα μέσα ζεύξης και προστασίας και τον λοιπό εξοπλισμό των ηλεκτρικών τους εγκαταστάσεων, για την ασφαλή λειτουργία τους, λόγω της σχεδιαζόμενης αύξησης της στάθμης βραχυκύκλωσης του δικτύου της περιοχής, και ορίζονται οι περιπτώσεις σταθμών Α.Π.Ε. για τους οποίους επιτρέπεται η υποβολή νέων αιτήσεων στους αρμόδιους Διαχειριστές του Ε.Δ.Δ.Η.Ε. ή του Ε.Σ.Μ.Η.Ε. όσον αφορά τη χορήγηση Οριστικών Προσφορών Σύνδεσης για την ανάπτυξη σταθμών Α.Π.Ε., από την έναρξη ισχύος του παρόντος (άρθρο 110). Περαιτέρω, προβλέπεται η εγκατάσταση συστημάτων τηλεοπτείας και τηλεδιαχείρισης από τον αρμόδιο Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ε.Δ.Δ.Η.Ε.) σε όλους τους σταθμούς Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. με εγκαταστημένη ισχύ μεγαλύτερη των 400 kW καθώς και στα τα ηλεκτρικά συστήματα Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (Μ.Δ.Ν.), και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη δυνατότητα παράτασης ή αναστολής των προθεσμιών υλοποίησης υδροηλεκτρικών σταθμών που ανήκουν σε Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, καθώς και στις επιχειρήσεις τους (άρθρο 112). Το άρθρο 113 προσθέτει τους ορισμούς των όρων «Δεδομένα», «Δευτερογενή δεδομένα» και «Πρωτογενή δεδομένα» στους ορισμούς του άρθρου 65 του ν. 4964/2022 σχετικά με τα Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα (Υ.Α.Π.). Τα άρθρα 114 και 115 παρέχουν τη δυνατότητα σε Φορέα Υ.Α.Π. να διενεργεί ο ίδιος ή να αναθέτει σε εταιρεία ειδικού σκοπού την έρευνα και την πραγματοποίηση των μετρήσεων και τη συλλογή δεδομένων που είναι αναγκαίες για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εγκατάσταση και τη λειτουργία Έργων Υ.Α.Π. στις εν δυνάμει περιοχές οργανωμένης ανάπτυξης Υ.Α.Π., κατά τα οριζόμενα στην προτεινόμενη διάταξη. Τα δεδομένα αυτά δύνανται να χορηγούνται σε τρίτους ενδιαφερομένους βάσει της διαδικασίας και των κριτηρίων που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας κατόπιν καταβολής ανταλλάγματος πρόσβασης στα δεδομένα του Φορέα Υ.Α.Π. (άρθρο 114), σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα. Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης Άδειας Έρευνας στην εταιρεία ειδικού σκοπού που δύναται να διενεργήσει τις έρευνες για λογαριασμό του Φορέα Υ.Α.Π. Επιπλέον, παρέχεται η δυνατότητα σε κατόχους άδειας έρευνας να αυξήσουν τον αριθμό των αδειών εφόσον κα-

ταβάλουν το σχετικό τέλος. Επίσης, προβλέπεται η αύξηση του εφάπαξ Τέλους Άδειας Έρευνας Υπεράκτιων Αιολικών Ερευνών ανά Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Υ.Α.Π. (Π.Ο.Α.Υ.Α.Π.) σε 50.000 ευρώ (αντί 10.000 ευρώ που ισχύει σήμερα) (άρθρο 115), και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την Εγγυητική Επιστολή Άδειας Έρευνας Υ.Α.Π. και την υποχρέωση καταβολής του σχετικού τέλους Α.Π.Ε. στις οριζόμενες περιπτώσεις (άρθρο 116). Ακόμη, παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση για τον καθορισμό πλαισίου περιορισμών παραγωγής σταθμών Α.Π.Ε. και Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.), καθώς και διαχείρισης σταθμών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η οποία εκδίδεται μετά από εισήγηση της Ομάδας Διοίκησης Έργου, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργούνται από την ανάγκη για αυξημένη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) σε σχέση με τον περιορισμένο διαθέσιμο ηλεκτρικό χώρο, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Με απόφαση του ίδιου υπουργού δύναται να θεσπίζεται Μηχανισμός Αντιστάθμισης Περικοπών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. μεταξύ παραγωγών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 117). Εν συνεχεία, εισάγονται μεταβατικές διατάξεις οι οποίες θα εφαρμόζονται μέχρι την έναρξη ισχύος της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τον καθορισμό πλαισίου περιορισμών παραγωγής σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. και τη διαχείριση σταθμών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 10Α, αναφορικά με τους περιορισμούς έγχυσης σε Μονάδες Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. (άρθρο 118), ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με τη χορήγηση Οριστικών Προσφορών Σύνδεσης (άρθρο 119), και καθορίζεται εκ νέου το πλαίσιο σχετικά με την παροχή δυνατότητας στους αρμόδιους Διαχειριστές να εφαρμόζουν λειτουργικούς περιορισμούς κατά τη χορήγηση Οριστικών Προσφορών Σύνδεσης και τη σύναψη Συμβάσεων Σύνδεσης, μέσω ειδικών όρων οι οποίοι επιτρέπουν την επιβολή περιορισμών στην έγχυση ηλεκτρικής ενέργειας και ισχύος των σταθμών, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της δυνατότητας απορρόφησης ενέργειας από τους σταθμούς Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., κατά τα ειδικότερα οριζόμενα (άρθρο 120). Επίσης, θεσπίζονται μέτρα για την ανάπτυξη έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και την αποσυμφόρηση κορεσμένων δικτύων ανεξάρτητης διασύνδεσης έργων Α.Π.Ε. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται για τους σταθμούς Α.Π.Ε. που αναπτύσσονται σε νησιωτικά κορεσμένα συστήματα τα οποία είναι διασυνδεδεμένα με το Ε.Σ.Μ.Η.Ε. μέσω γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης τετρακοσίων κιλοβόλτ (400kV), η δυνατότητα προσωρινής σύνδεσης σε υποσταθμό εντός του κορεσμένου αυτού νησιωτικού συστήματος, μέχρι την υλοποίηση νέας υποθα-

λάσσιας διασύνδεσης του υποσταθμού του κορεσμένου συστήματος με το Ε.Σ.Μ.Η.Ε. (άρθρο 121). Περαιτέρω, επεκτείνεται, αναδρομικά, από την 1.12.2023, η καταβολή, από τον ειδικό λογαριασμό «Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης», επιδότησης και σε νοικοκυριά που για τη θέρμανσή τους καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια, η οποία πιστώνεται στους λογαριασμούς των δικαιούχων ως έκπτωση από τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 122), θεσπίζεται η υποχρέωση των οριζόμενων στη διάταξη παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας και αυτοκαταναλωτών να μεριμνούν, με δικές τους δαπάνες, για τη ρύθμιση του εξοπλισμού εντός των σταθμών τους για την προστασία έναντι αποκλίσεων της τάσης και της συχνότητας από τις ονομαστικές τους τιμές, σύμφωνα με τις τεχνικές απαιτήσεις και τις προδιαγραφές που εκδίδει ο Διαχειριστής Ε.Δ.Δ.Η.Ε ή ο Διαχειριστής Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (Μ.Δ.Ν.) κατά περίπτωση (άρθρο 123), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με τη διάρκεια παραμονής καταναλωτή ηλεκτρικής ενέργειας στο καθεστώς Καθολικής Υπηρεσίας (Κ.Υ.) (άρθρο 124), καθώς και ζητήματα σχετικά με την καταπολέμηση της ρευματοκλοπής (άρθρο 125), και την παράταση της διάρκειας ισχύος των οριζόμενων ενεργειακών προθεσμιών (άρθρο 126). Ακόμη, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τις αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων (Ε.Δ.Ε.Υ.Ε.Π. Α.Ε.) (άρθρο 127), τον σκοπό της (άρθρο 128), τον Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας και Διαχείρισής της (άρθρο 129) και την πρόσληψη του προσωπικού της (άρθρο 130). Τέλος, θεσπίζεται η δυνατότητα σύστασης εταιρειών ειδικού σκοπού από τη Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Δ.Ε.Σ. Α.Δ.Μ.Η.Ε. Α.Ε.) για την υλοποίηση δράσεων και έργων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 131).

Η Ενότητα Ε΄ (άρθρο 131) ορίζει την έναρξη ισχύος του νόμου.

Επίσης, στο παρόν προσαρτώνται Παραρτήματα Α΄ και Β΄ που αφορούν την τυπική θέση στάθμευσης ποδηλάτου του άρθρου 46 του παρόντος, και Παράρτημα Γ΄ που αφορά τα ποσοστά προσαύξησης των προστίμων του νέου άρθρου 125ΙΓ του ν. 4495/2017 (βλ. άρθρο 70 του παρόντος).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί των άρθρων 3 και 4

Ι. Σχετικά με τη διάταξη του άρθρου 3 με την οποία ιδρύεται ν.π.ι.δ. με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, υπό την επωνυμία «Οργανισμός Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία» (Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε.), το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, τηρουμένης της αρμοδιότητας του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ως προς

την εποπτεία επί των δικτύων εγγείων βελτιώσεων και του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ως προς την εποπτεία επί των αντιπλημμυρικών έργων, ο σκοπός του οποίου συνίσταται στην εποπτεία και υλοποίηση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού και κινδύνου πλημμύρας, του στρατηγικού σχεδίων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας, τον συντονισμό και την επίβλεψη της εφαρμογής των εν λόγω μέτρων και στη χορήγηση αδειών χρήσεως ύδατος, παρατηρούνται τα εξής:

Ως προς το ζήτημα της ανάθεσης μίας σειράς δραστηριοτήτων που ανήκουν στον πυρήνα της κρατικής εξουσίας ως έκφραση κυριαρχίας, όπως, π.χ., η άμυνα, η δημόσια τάξη, η δικαιοσύνη κ.λπ., αυτές επαφίενται αποκλειστικά στο Κράτος (ΣτΕ 1512/2002, ΣτΕ 3946/2002, ΔΕΚ απόφαση της 19.01.1994 C - 364/92, Συλλγ. Ι – 1994, σκ. 30). Ως προς τις υπόλοιπες δραστηριότητες, ανήκει στην ευχέρεια του νομοθέτη καθώς και στην κανονιστικώς δρώσα διοίκηση, βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης, να επιλέξει τη νομική μορφή νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εφόσον κρίνεται ως προσφορότερη μορφή οργάνωσης και λειτουργίας προς χάριν του δημοσίου συμφέροντος και για την καλύτερη εξυπηρέτηση του επιδιωκόμενου σκοπού κοινής ωφέλειας (ΣτΕ 866/2002, ΣτΕ 1512/2002, βλ., επίσης, Επ. Σηπλιωτόπουλο, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τομ. Ι, Έκδοση 14η, παρ. 369-371, σελ. 368-371, Σ. Βλαχόπουλο, Ιδιωτικοποίηση – Το συνταγματικό πλαίσιο μιας πολιτικής απόφασης, Αθήνα - Κομοτηνή 1999, Α. Γέροντα, Δημόσιο Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 611 επ., Α. Τσιρωνά, Αποκρατικοποιήσεις, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 285 επ., βλ., επίσης, Γνμδ ΝΣΚ 222/2017).

Η εν λόγω επιλογή της νομικής μορφής της δημόσιας επιχείρησης ως νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου καθώς και της μετατροπής της σε ν.π.ι.δ. έχει κριθεί ότι εκφεύγει του ελέγχου του ακυρωτικού δικαστή «(...) εφόσον δεν παρίσταται καταδήλως αυθαίρετη και απολύτως απρόσφορη υφ' οιανδήποτε λογική εκδοχή, προς επίτευξη του επιδιωκόμενου με τη νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση σκοπού (...)» (ΣτΕ 866/2002).

Περαιτέρω, το Συμβούλιο της Επικρατείας, στο πλαίσιο της ερμηνείας των διατάξεων των άρθρων 106 παρ. 3, 23 παρ. 2 υποπαρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος, έχει κρίνει ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις που παρέχουν αγαθά ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο, όπως είναι μεταξύ άλλων η ύδρευση, η ενέργεια και οι επικοινωνίες, ασκούν δημόσια υπηρεσία ασχέτως του νομικού τους ενδύματος. Οι επιχειρήσεις αυτές, επειδή επιδιώκουν δημόσιο σκοπό, και συγκεκριμένα, τη διασφάλιση στο κοινωνικό σύνολο των ζωτικών αγαθών τα οποία είναι αναγκαία κατά τα σύγχρονα κριτήρια για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και της δραστηριότητας του αν-

θρώπου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 Συντάγματος, τελούν υπό τη νομική εξάρτηση και την εποπτεία του Κράτους, με σκοπό να παρέχουν προς το κοινωνικό σύνολο καλής ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες. Επομένως, έχει κριθεί ότι ο νομοθέτης είναι κατ' αρχήν ελεύθερος να επιλέξει τη νομική μορφή με την οποία ασκείται κάποια από τις ανωτέρω υπηρεσίες, οι οποίες δεν απαρτίζουν τον λεγόμενο σκληρό πυρήνα του Κράτους, ωστόσο οι επιχειρήσεις αυτές πρέπει να τελούν υπό την εποπτεία του. Σύμφωνα μάλιστα με την απόφαση της Ολομέλειας του ΣΤΕ 1906/2014, η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, όπως είναι η ύδρευση και η αποχέτευση, δεν εντάσσεται στον πυρήνα της κρατικής εξουσίας, ούτως ώστε να αποκλείεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο ανάθεσή της σε φορείς του ιδιωτικού δικαίου και, επομένως, η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών από νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και εν προκειμένω ανώνυμη εταιρεία είναι καταρχήν επιτρεπτή από το Σύνταγμα.

Επίσης, με την υπ' αριθ. 191/2022 απόφαση της Ολομέλειας ΣΤΕ κρίθηκε ότι η μεταβίβαση, δυνάμει του ν. 4389/2016, από το Δημόσιο στην Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ Α.Ε.) ποσοστού μεγαλύτερου του 50% του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης Α.Ε. [ΕΥΑΘ Α.Ε.], αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3 Συντ. Και τούτο, διότι το Δημόσιο, καίτοι είναι ο μοναδικός μέτοχος της ΕΕΣΥΠ Α.Ε., της μετόχου εφεξής της ΕΥΑΘ Α.Ε., δεν ασκεί έλεγχο επί του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΕΣΥΠ, και δεν πληρούται, ως εκ τούτου, η συνταγματική προϋπόθεση σύμφωνα με την οποία είναι επιβεβλημένος ο έλεγχος της ΕΥΑΘ Α.Ε. από το Ελληνικό Δημόσιο, όχι απλώς με την άσκηση εποπτείας επ' αυτής, αλλά και διά του μετοχικού της κεφαλαίου (βλ. Ολ ΣΤΕ 191/2022 «(...) κατά το Σύνταγμα (άρθρα 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3), η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στον πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης δεν συνιστά δραστηριότητα αναπόσπαστη από τον πυρήνα της κρατικής εξουσίας και, συνεπώς, δύναται να ανατίθεται σε δημόσια επιχείρηση υπό μορφή ανώνυμης εταιρείας, όπως η ΕΥΑΘ ΑΕ. Υπό τις παρούσες, όμως, συνθήκες, ήτοι υπό συνθήκες παροχής των υπηρεσιών αυτών μονοπωλιακά, από δίκτυα που είναι μοναδικά στην περιοχή και την ευθύνη των οποίων έχει η ΕΥΑΘ ΑΕ, ως ο παρέχων τις υπηρεσίες αυτές δυνάμει σύμβασης παραχώρησης φορέας, είναι συνταγματικώς επιβεβλημένος ο έλεγχος της ΕΥΑΘ ΑΕ από το Ελληνικό Δημόσιο, όχι απλώς με την άσκηση εποπτείας επ' αυτής, αλλά και δια του μετοχικού της κεφαλαίου (...)).»).

Εξ άλλου, η Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23.10.2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον

τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 επ.) έθεσε το νομοθετικό πλαίσιο για την ορθή διαχείριση και προστασία των υδατικών πόρων και την αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισής τους. Στο προοίμιο της αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «(...) Το ύδωρ δεν είναι εμπορικό προϊόν όπως όλα τα άλλα, αλλά αποτελεί κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης», καθώς και ότι «η ύδρευση συνιστά υπηρεσία κοινής ωφέλειας» (αιτιολογικές σκέψεις 1 και 15). Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 19, η Οδηγία «στοχεύει στη διατήρηση και τη βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος στην Κοινότητα. Ο στόχος αυτός αφορά κυρίως την ποιότητα των υδάτων. Ο έλεγχος της ποσότητας αποτελεί επικουρικό στοιχείο στη διασφάλιση της καλής ποιότητας του ύδατος και κατά συνέπεια θα πρέπει επίσης να θεσπισθούν ποσοτικά μέτρα τα οποία θα εξυπηρετούν το στόχο της διασφάλισης μιας καλής ποιότητας».

Υπό το φως των ανωτέρω, οι προτεινόμενες διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ - άρθρο 3 του νομοσχεδίου, με τις οποίες προβλέπεται η ίδρυση του Ο.Δ.Υ.Θ. με τη μορφή ν.π.ι.δ. και ειδικότερα ανώνυμης εταιρείας, και τίθενται οι διατάξεις του καταστατικού και του τρόπου λειτουργίας του, υπό τη μορφή με την οποία διαρθρώνεται, εναρμονίζεται με τις ανωτέρω κρίσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας για την άσκηση της εν λόγω λειτουργίας, η οποία σε κάθε περίπτωση τελεί υπό τον έλεγχο και την εποπτεία των συναρμόδιων Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υποδομών και Μεταφορών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η - μοναδική - μετοχή της ανήκει στο Κράτος, και ο οικονομικός έλεγχος της ασκείται από ορκωτούς ελεγκτές, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4449/2017.

II. Περαιτέρω, στο προοίμιο της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ επισημαίνεται ακόμη η ανάγκη συνετούς και ορθολογικής αξιοποίησης των φυσικών πόρων βάσει των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης (άρθρο 174 της ΣΛΕΕ), και η ανάγκη ενσωμάτωσης της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων σε άλλους τομείς κοινοτικής πολιτικής, μεταξύ των οποίων η γεωργική, η περιφερειακή και η τουριστική πολιτική και η αλληλεξάρτηση επιφανειακών και υπογείων υδάτων. Το εν λόγω πλαίσιο για την προστασία των επιφανειακών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, έχει ως σκοπό την αποτροπή της περαιτέρω επιδείνωσης, την προστασία και τη βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων και των χερσαίων οικοσυστημάτων, καθώς και την προώθηση της βιώσιμης χρήσης του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων (άρθρο 1 παρ. 1 της Οδηγίας). Σύμφωνα με την Οδηγία, η διαχείριση των υδάτων πρέπει να γίνεται

σε επίπεδο περιοχής λεκανών απορροής, τα δε κράτη μέλη οφείλουν, μεταξύ άλλων, να προσδιορίσουν όλες τις λεκάνες απορροής και να εκπονήσουν σχέδιο διαχείρισης και πρόγραμμα μέτρων για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού (άρθρα 3 παρ. 1, 5 παρ. 1, 11 παρ. 1 και 13 παρ. 1 της Οδηγίας). Τα ως άνω σχέδια διαχείρισης και οι στόχοι της Οδηγίας πρέπει να επιτευχθούν εντός συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων, τα οποία μπορούν να μεταβληθούν υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται από την Οδηγία (άρθρο 4 παρ. 1 και 4).

Η ως άνω Οδηγία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με τον ν. 3199/2003, ο οποίος πρόσφατα τροποποιήθηκε μερικώς από τον ν. 5037/2023. Οι διατάξεις των εν λόγω νόμων έθεσαν διαδικασία προγραμματισμού για την ανάπτυξη, προστασία και διαχείριση του υδατικού δυναμικού της χώρας με την έγκριση αντίστοιχων σχεδίων και προγραμμάτων, και υποχρέωση προηγούμενης λήψης αδειάς για κάθε χρήση ύδατος στο πλαίσιο του ανωτέρω προγραμματισμού (άρθρο 11 ν. 3199/2003). Ειδικότερα, το άρθρο 5 του ν. 3199/2003 προβλέπει σε κάθε Περιφέρεια Διεύθυνση Υδάτων, μέσω της οποίας ασκούνται οι αρμοδιότητες της Περιφέρειας για την προστασία και διαχείριση των υδάτων, και η οποία εξειδικεύει και εφαρμόζει μακροχρόνια προγράμματα προστασίας και διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμού, και καταρτίζει τα Σχέδια Διαχείρισης και Προγράμματα Μέτρων. Κατά την κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης λαμβάνονται υπόψη και οι κατευθύνσεις και προτάσεις των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, το περιεχόμενο των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και οι ανάγκες που προκύπτουν για την προστασία και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών.

Επομένως, η προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1, με την οποία ανατίθεται στο συνιστώμενο ν.π.ι.δ. Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε. η εκπόνηση της στρατηγικής και των Σχεδίων Δράσης για την προστασία και διαχείριση των υδάτων του υδατικού διαμερίσματος της Θεσσαλίας, η εποπτεία, η υλοποίηση, ο συντονισμός και η επίβλεψη της εφαρμογής των μέτρων προστασίας και διαχείρισης υδάτων, καθώς και η χορήγηση αδειών χρήσης ύδατος, θα πρέπει να εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού και προγραμματισμού συνολικής και βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων της χώρας, προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση των καταστροφών και η αναγκαία προσαρμογή στην κλιματική κρίση, υπό το φως και της συνταγματικής επιταγής του άρθρου 24 παρ. 1 για τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (βλ. ΣτΕ 1453/2018, 2179/2006, 1688/2005 Ολ., κ.ά.).

2. Επί του άρθρου 19

Όπως αναφέρεται ανωτέρω, η Οδηγία 2000/60/ΕΚ έθεσε το νομοθετικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση βασικών αρχών προστασίας και διατήρησης του υδάτινου περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω της αειφόρου διαχείρισης των διασυνωριακών λεκανών απορροής ποταμών στην Ευρώπη και της αναγκαιότητας εισαγωγής τρόπων αντιμετώπισης των κινδύνων από τις πλημμύρες και την ξηρασία. Εκτός από τον σκοπό της διασφάλισης της ποιότητας του ύδατος και τη διαχείρισής του, όχι ως εμπορικού προϊόντος, αλλά ως κοινωφελούς, φυσικού αγαθού που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης, η Οδηγία τονίζει την αναγκαιότητα της περαιτέρω ενσωμάτωσης της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων σε άλλους τομείς της Ευρωπαϊκής πολιτικής, όπως στην ενεργειακή πολιτική, την πολιτική μεταφορών, τη γεωργική, αλιευτική, περιφερειακή και τουριστική πολιτική.

Προς επίτευξη του σκοπού της διασφάλισης και της διατήρησης της ποιότητας των υδάτων, τα κράτη μέλη καλούνται να λάβουν σειρά ειδικών μέτρων, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν και τη χρήση οικονομικών μέσων. Ειδικά για την τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδρευσης, η Οδηγία απαιτεί προηγούμενη οικονομική ανάλυση βάσει μακροπρόθεσμων προβλέψεων σε σχέση με την προσφορά και τη ζήτηση, η οποία διενεργείται με πλαίσιο αναφοράς τη λεκάνη απορροής ποταμού και με κριτήριο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, καθώς και το σχέδιο διαχείρισης, η κατάρτιση του οποίου για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού αποτελεί υποχρέωση των κρατών μελών. Κατά την αιτιολογική σκέψη 20 της Οδηγίας, «[η] χρήση οικονομικών μέσων από μέρος των κρατών μελών μπορεί να είναι πρόσφορη ως μέρος ενός προγράμματος μέτρων. Η αρχή της ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδατος, συμπεριλαμβανομένων του κόστους για το περιβάλλον και του κόστους των πόρων τα οποία συνδέονται με κάθε βλάβη ή αρνητική επίπτωση στο υδάτινο περιβάλλον, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως σύμφωνα με την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει"». Η υλοποίηση της εν λόγω αρχής ανάκτησης του κόστους υπηρεσιών ύδατος που προβλέπεται στην Οδηγία, εξειδικεύθηκε με τη διάταξη του άρθρου 3 του ν. 3199/2003, το οποίο καταργήθηκε με τον ν. 5063/2023 μετά την κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι απαιτείται προηγούμενως η εκπόνηση οικονομικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί τη νόμιμη προϋπόθεση και το αιτιολογικό έρεισμα της τιμολογιακής πολιτικής, στηρίζεται στην ανάλυση των χαρακτηριστικών κάθε συγκεκριμένης περιοχής και διέπεται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», δηλαδή «(...) κατανέμει τα οικονομικά βάρη στους χρήστες των υπηρεσιών ύδατος με γνώμονα τις προκαλούμενες από τις δραστηριότητές τους επι-

πτώσεις στην κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων (...) κατά τρόπον ώστε, μέσω της τιμολόγησης των εν λόγω υπηρεσιών, να προστατεύονται κατά τρόπον αποτελεσματικό οι υδατικοί πόροι και να ελέγχεται η υπερβολική κατανάλωση του ύδατος (...)» (βλ. ΣτΕ 92/2022, παραπεμπτική στην 7μελή σύνθεση του Δ΄ Τμήματος, με την οποία, επίσης, κρίθηκε ότι «(...) [η] εθνική πολιτική παροχής υπηρεσιών ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης και της τιμολόγησης αυτών, σχεδιάζεται από τα κράτη μέλη ως πολιτική παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, με βασικό κριτήριο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Λαμβάνονται υπόψιν, κατά την ανάκτηση του κόστους, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής λεκάνης απορροής, οι κρατούσες γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες και τα δεδομένα που προκύπτουν από την οικονομική ανάλυση της χρήσης του ύδατος (...) Με την προσβαλλομένη απόφαση δεν τίθενται γενικοί κανόνες για την τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος κατά συνεκτίμηση των κριτηρίων που καθορίζονται στις εξουσιοδοτικές διατάξεις των άρθρων 12 του ν. 3199/2003 και 8 παρ. 4 του π.δ. 51/2007 (...)».

Συνεπώς, ο προτεινόμενος στο υπό ψήφιση άρθρο καθορισμός με υπουργική απόφαση της τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδατος, θα πρέπει να εκπληρώνει την παραπάνω απαίτηση για προηγούμενη οικονομική ανάλυση, που θα αποτελεί τη νόμιμη προϋπόθεση και το αιτιολογικό έρεισμα της τιμολογιακής πολιτικής, ερειδόμενη στην ανάλυση των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής και με γνώμονα τις επιπτώσεις στην κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων ώστε, μέσω της τιμολόγησης των εν λόγω υπηρεσιών, να προστατεύονται αποτελεσματικά οι υδατικοί πόροι και να ελέγχεται η υπερβολική κατανάλωσή τους.

3. Επί των άρθρων 20 - 24

Σχετικά με την προτεινόμενη με τα άρθρα 20 έως 24 του νομοσχεδίου ανάθεση της υλοποίησης διαχείρισης και εκμετάλλευσης δημοσίων δασών, μετά από δημόσια πρόσκληση του αρμόδιου Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε υβριδικά συνεργατικά σχήματα στα οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής ιδιώτες - φυσικά ή νομικά πρόσωπα -, σημειώνονται τα εξής:

Σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, «[η] προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δα-

σικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον». Στο άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζεται ότι «[δ]ημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό».

Όπως έχει κριθεί με την υπ' αριθ. 2499/2012 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, «(...) [μ]ε τις διατάξεις [του άρθρου 24 του Συντάγματος] το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αντικείμενο έντονου κρατικού ενδιαφέροντος και ειδικής ρυθμίσεως, επιβάλλεται δε στην Πολιτεία η υποχρέωση να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την προστασία του. Προκειμένου, μάλιστα, για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, που αποτελούν ευπαθή οικοσυστήματα, ο συντακτικός νομοθέτης, εμφορούμενος από τις νεότερες αντιλήψεις για την ανάγκη διαφυλάξεως του δασικού πλούτου, έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικές διατάξεις, με τις οποίες οι εκτάσεις με δασική βλάστηση υπάγονται σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς (...)».

Περαιτέρω, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος, με την οποία συμπληρώνεται η ρύθμιση για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων που εισάγεται με το άρθρο 24 παρ. 1 και η οποία είναι ερμηνευτέα στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 σκοπού, «(...) [δ]εν αποκλείεται η θέσπιση από το νομοθέτη ρυθμίσεως, δια της οποίας παρέχεται η δυνατότητα σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να εγκριθεί επέμβαση σε έκταση που έχει κηρυχθεί αναδασωτέα, ακόμη και πριν ανακτήσει τη δασική μορφή της, προκειμένου να εκτελεστεί έργο, το οποίο αποβλέπει στην εξυπηρέτηση ανάγκης με ιδιαίτερη κοινωνική, εθνική ή οικονομική σημασία, αν η εκτέλεση του έργου στην έκταση αυτή είναι απολύτως αναγκαία και επιτακτική, στο μέτρο που η παρέλευση του απαιτούμενου για την πραγματοποίηση της αναδάσωσης χρονικού διαστήματος θα είχε ως συνέπεια τη ματαίωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού. Εξάλλου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καταστροφής ή αποψιλώσεως από πυρκαγιά ή οποιαδήποτε άλλη αιτία, δάσους ή δασικής εκτάσεως, ως προς την οποία έχει προηγουμένως εγκριθεί, κατά τις διατάξεις των άρθρων 45 και 58 του ν. 998/1979, επέμβαση, προκειμένου να εκτελεσθεί σε αυτήν έργο υποδομής και έχουν εκδοθεί οι απαιτούμενες για την εκτέλεση του έργου άδειες, κατά τη διάπουσα αυτό νομοθεσία, δεν παρακωλύεται η εκτέλεση του έργου, για το οποίο έχει ήδη εγκριθεί η επέμβαση (...)» (ΣΤΕ 452/2014, πρβλ.

ΣΤΕ 2814/2013, 2816/2013 σύμφωνα με τις οποίες η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων κατά τη δασική νομοθεσία είναι επιτρεπτή, κατά το μέτρο που λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης).

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 6 του ν. 4280/2014, «[δ]ημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που παραχωρήθηκαν για γεωργική ή δενδροκομική καλλιέργεια με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, όπως αυτές κατά καιρούς ίσχυσαν και κωδικοποιήθηκαν με τα άρθρα 14 έως και 27 του Δασικού Κώδικα, εφόσον αξιοποιήθηκαν κατά τους όρους της παραχώρησης ή της εκχέρσωσης, εκδόθηκαν οριστικά παραχωρητήρια και ουδέποτε μετέβαλαν τη χρήση για την οποία παραχωρήθηκαν, δεν υπάγονται καθ' οιονδήποτε τρόπο στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και μπορούν να διατεθούν για χρήση, συναφή προς το σκοπό της παραχώρησης».

Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι δεν επιτρέπεται καθ' οιονδήποτε τρόπο η αλλαγή της χρήσης των παραχωρημένων εκτάσεων πέραν της γεωργικής ή/και δενδροκομικής καλλιέργειάς τους. Και αυτό γιατί, κατά την ήδη διαμορφωμένη νομολογία, η παραχώρηση δημόσιων δασικών εκτάσεων για γεωργικούς, δενδροκομικούς ή άλλους σκοπούς κοινής ωφέλειας αποβλέπει στην εκμετάλλευση των εν λόγω εκτάσεων για τους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος για τους οποίους παραχωρήθηκαν, και οι οποίοι κρίθηκαν από τον νομοθέτη ως επωφελείς για την εθνική οικονομία, ωστόσο τελεί πάντοτε υπό την προϋπόθεση ότι διατηρείται η γεωργοδενδροκομική καλλιέργειά τους. Με την παραχώρηση της έκτασης για τους παραπάνω σκοπούς, δεν αποχαρακτηρίζεται η παραχωρούμενη έκταση, αλλά επιτρέπεται η χρησιμοποίησή της για μόνιμη γεωργική ή δενδροκομική εκμετάλλευση, αποκλείεται δε η περαιτέρω αλλαγή της χρήσης της σε οικιστική, τουριστική, βιομηχανική ή άλλης μορφής. Σε περίπτωση που τυχόν εκλείψει μεταγενέστερα αυτή η προϋπόθεση, η παραχώρηση αίρεται με διοικητική πράξη, που εκδίδεται αφ' ης διαπιστωθεί η έλλειψη ή η απώλεια της προϋπόθεσης αυτής (ΣΤΕ 695/2021, 1425/2018, 1384/2016, κ.ά.).

Υπό το φως των ανωτέρω, η προτεινόμενη με τα υπό ψήφιση άρθρα 20 έως 24 του νομοσχεδίου διαδικασία ανάθεσης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης δημοσίων δασών σε υβριδικά συνεργατικά σχήματα, στα οποία συμμετέχουν ιδιώτες, τελεί υπό την αναγκαία προϋπόθεση της μη μεταβολής ή αλλοίωσης καθ' οιονδήποτε τρόπο του χαρακτήρα των εν λόγω δασικών εκτάσεων, και οι εν λόγω επεμβάσεις περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, γίνονται δηλαδή με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου, δικαιολογούνται δε από λόγους δημοσίου συμφέροντος, κατόπιν περιβαλλοντικής μελέτης, με την οποία διασφαλί-

ζεται η προστασία της δασικής έκτασης και της χλωρίδας και της άγριας πανίδας που υπάρχει σε αυτό. Η ύπαρξη ή μη δημοσίου συμφέροντος υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος εκτιμά και τα μέγιστα ανεκτά όρια αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος (βλ. ΣτΕ 2694/2012, 1508/2008, κ.ά.).

4. Επί των άρθρων 52 και 83 παρ. 2

Οι διατάξεις του άρθρου 52 προσθέτουν άρθρο 125Α στον ν. 4495/2017, ως εξής: «Άρθρο 125Α Πεδίο εφαρμογής 1. Στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Τμήματος εμπίπτουν όλα τα αυθαίρετα κτίσματα και οι κατασκευές και όλες οι αυθαίρετες αλλαγές χρήσης που δεν εμπίπτουν ή δεν έχουν υπαχθεί νομίμως σε καθεστώς αναστολής επιβολής κυρώσεων. Εξαιρούνται: α) η παραχώρηση απλής χρήσης κατά τα άρθρα 13Α του ν. 2971/2001 (Α΄ 285) και τα άρθρα 8, 9, 11 του ν. 5092/2024 (Α΄ 33), καθώς και οποιαδήποτε αλλοίωση της μορφολογίας του εδάφους στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη, την παρόχθια ζώνη, υδάτινο στοιχείο, πυθμένα και υπέδαφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης, ζώνη λιμένα και κοίτης πλεύσιμου ποταμού με τη λήψη ή απόληψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, κατά το μέρος που δεν αφορούν σε αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές, β) οι επεμβάσεις σε χώρο του αιγιαλού, της παραλίας, τη ζώνη λιμένα, της όχθης, της παρόχθιας ζώνης, υδάτινου στοιχείου, πυθμένα και υπεδάφους του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης και κοίτης πλεύσιμου ποταμού με ελαφριές κατασκευές και η επισκευή αυτών, γ) η παράνομη εκχέρωση και φύτευση μη δασικών φυτών εντός δασών, δασικών, αναδασωτέων ή δημοσίων εκτάσεων των περ. α) και β) της παρ. 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (Α΄ 289)».

Το άρθρο 83 παρ. 2 προβλέπει ότι «2. Για τους σκοπούς του παρόντος δεν εφαρμόζονται οι παρ. 4 έως 10 του άρθρου 27 του ν. 2971/2001 (Α΄ 285) και η παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 5092/2024 (Α΄ 33)».

Οι παρ. 4 έως 10 του άρθρου 27 του ν. 2971/2001 διέπουν την αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κτισμάτων και γενικώς κατασκευασμάτων που έχουν ανεγερθεί χωρίς σχετική άδεια, κατά τον ως άνω νόμο, στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη, την παρόχθια ζώνη, το υδάτινο στοιχείο, τον πυθμένα και το υπέδαφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης ή κοίτης πλεύσιμου ποταμού, ορίζοντάς τα ως παράνομα και κατεδαφιστέα, ανεξάρτητα από το χρόνο κατασκευής τους ή της χρήσης τους. Περαιτέρω, περιέχουν ρυθμίσεις όσον αφορά τη διαδικασία κατεδάφισης, με αρμοδιότητα της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας, Αποκεντρωμένης Διοίκησης και Περιφέρειας.

Η παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 5092/2024 προβλέπει την κατεδάφιση παράνομων έργων στον αιγιαλό ή την παραλία, με αρμοδιότητα της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας και Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Υπό το φως των ανωτέρω, προκύπτει ότι για τον εντοπισμό, τον έλεγχο και τις κατεδαφίσεις των αυθαίρετων κτισμάτων, κατασκευών και έργων στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη, την παρόχθια ζώνη, το υδάτινο στοιχείο, τον πυθμένα και το υπέδαφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης ή κοίτης πλεύσιμου ποταμού, αρμόδιες είναι η Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών και η Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π., ενώ οι Κτηματικές Υπηρεσίες παραμένουν αρμόδιες για την παραβίαση των όρων απλής χρήσης και την αλλοίωση της μορφολογίας του εδάφους στις ανωτέρω περιοχές που δεν αφορά κτίσμα, έργο ή κατασκευή, όπως επίσης για τον εντοπισμό, τον έλεγχο και τις κατεδαφίσεις αυθαίρετων ελαφριών κατασκευών.

Περαιτέρω, στην παρ. 6 του άρθρου 17 του ν. 5092/2024 ορίζεται ότι «6. Αν στον χώρο υπάρχουν παράνομες διαμορφώσεις ή κατασκευές, επιπλέον των εγγράφων της παρ. 3 [πόρισμα – έκθεση αυτοψίας με φωτογραφική τεκμηρίωση], επιδίδεται ή τοιχοκολλάται πρωτόκολλο κατεδάφισης της παράνομης κατασκευής του άρθρου 18». Για λόγους σαφήνειας, θα ήταν σκόπιμο, ενδεχομένως, να περιλαμβάνεται και η ανωτέρω διάταξη στο άρθρο 83 παρ. 2, ως ρύθμιση η οποία, για τους σκοπούς του παρόντος, δεν εφαρμόζεται.

5. Επί του άρθρου 53 παρ. 2 και 3

Δοθέντος ότι η Διεύθυνση Εφαρμογής Σχεδιασμού και Ελέγχου Δομημένου Περιβάλλοντος αναφέρεται το πρώτον στο άρθρο 4 του ν. 4495/2017 και το άρθρο 36 του π.δ. 132/2017, το εισαγόμενο διά του παρόντος αρκτικόλεξο της (Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π.) θα μπορούσε να περιληφθεί και στις εν λόγω διατάξεις, οι δε νέες της αρμοδιότητες θα ενδεικνυόταν, από συστηματικής απόψεως, να ενσωματωθούν και στην παρ. 3 του ανωτέρω π.δ.

Εξ άλλου, στην παρ. 2 του άρθρου προβλέπεται ότι η Γενική Διεύθυνση «β) συγκροτεί τα κλιμάκια για τη διενέργεια των ελέγχων της αυθαίρετης δόμησης (...) σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται με την απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας που προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 125ΙΖ του ν. 4495/2017 (...)». Στην παρ. 2 του άρθρου 125 ΙΖ του ν. 4495/2017 προβλέπεται ότι τα κλιμάκια ελέγχου «συγκροτούνται με μη δημοσιευτέα απόφαση του Ειδικού Επιθεωρητή Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης (...). Κατ' εξαίρεση, κλιμάκια ελέγχου μπορεί να συγκροτούνται, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας κλήρωσης, και με μη δημοσιευτέα απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ή του Γε-

νικού Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, η οποία υπόκειται στους περιορισμούς του πρώτου εδαφίου (...)».

Επομένως, για λόγους ακριβολογίας και συνέπειας προς τα οριζόμενα στην τελευταία διάταξη, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμη η διευκρίνιση και στην παρ. 2 του άρθρου 53 ότι η Γενική Διεύθυνση συγκροτεί τα κλιμάκια ελέγχου, καταρχήν, με απόφαση του Ειδικού Επιθεωρητή και, κατ' εξαίρεση, του Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα. Επίσης, για λόγους σαφήνειας, δοθέντος ότι η διαδικασία συγκρότησης των κλιμακίων περιγράφεται στο νομοσχέδιο (βλ. άρθρο 76), θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν οι εν λόγω αποφάσεις θα ορίζουν άλλες διαδικασίες συγκρότησης.

Εξ άλλου, στην ίδια παρ. 2 ορίζεται ότι η Γενική Διεύθυνση «ζ) προωθεί τα οριστικά πρωτόκολλα κατεδάφισης στην αρμόδια για την εκτέλεσή τους υπηρεσία, σύμφωνα με το άρθρο 125I του ν. 4495/2017».

Το άρθρο 125I, όπως προτείνεται να υιοθετηθεί (άρθρο 67), προβλέπει την έκδοση πρωτοκόλλου κατεδάφισης σε περίπτωση εντοπισμού αυθαίρετου κτίσματος ή κατασκευής κατά την ώρα που κατασκευάζονται (επ' αυτοφώρω) χωρίς να υπάρχει έγκυρη πινακίδα του έργου, αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία αντιρρήσεων κατά της έκθεσης αυτοψίας ή τα στοιχεία δεν αποδεικνύουν τη νομιμότητα της κατασκευής. Το πρωτόκολλο κατεδάφισης αποστέλλεται στην αρμόδια υπηρεσία των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και Υποδομών και Μεταφορών, τοιχοκολλάται στο ακίνητο από την αρμόδια αστυνομική αρχή, και η αρμόδια υπηρεσία των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και Υποδομών και Μεταφορών κατεδαφίζει το αυθαίρετο το αργότερο εντός ενός (1) μηνός και συντάσσει πρακτικό κατεδάφισης.

Κατά την παρ. 1 του άρθρου 125Z, όπως προτείνεται να υιοθετηθεί (άρθρο 63), προβλέπεται άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής κατά της έκθεσης αυτοψίας, με την εξαίρεση της περίπτωσης κατά την οποία διαπιστώνεται, κατά τον έλεγχο, ότι: «βα) εκτελούνται οικοδομικές εργασίες (επ' αυτοφώρω) και δεν υπάρχει έγκυρη πινακίδα του έργου, ββ) πρόκειται για αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές σε ακίνητα των περ. ε), στ), ζ), η), θ), ι), ια), ιβ), ιγ), και ιδ) της παρ. 2 του άρθρου 89, βγ) πρόκειται για αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές στη ζώνη λιμένα, στο υδάτινο στοιχείο, στον πυθμένα θάλασσας και στο υπεδάφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης και κοίτη πλεύσιμου ποταμού. Στις υποπερ. βα), ββ) και βγ) εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 125I, για την έκδοση πρωτοκόλλου κατεδάφισης».

Κατά την παρ. 4 του ως άνω άρθρου, «[α]ν απορριφθεί η προσφυγή ή παρέλθει άπρακτη η προθεσμία για την άσκησή της, η έκθεση αυτοψίας καθίσταται οριστική. Η οριστική έκθεση αυτοψίας επέχει θέση πράξης διαπίστω-

σης παραβάσεων, βάσει της οποίας τα αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές καθίστανται άμεσα κατεδαφιστέα κατά το άρθρο 125I και επισύρουν τις κυρώσεις του άρθρου 125Θ.»

Εξ άλλου, κατά την παρ. 1 του νέου άρθρου 125H (άρθρο 64), «[κ]ατά της απόφασης του Κεντρικού Συμβούλιου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων Β΄ (ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α. Β΄), που εκδίδεται επί της ενδικοφανούς προσφυγής του άρθρου 125Ζ και κατά του πρωτοκόλλου κατεδάφισης του άρθρου 125I επιτρέπεται αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου της τοποθεσίας του ακινήτου, εντός της εξηκονθήμερης προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 46 του π.δ. 18/1989 (Α΄ 8), η οποία αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης του ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α. Β΄ στον προσφεύγοντα ή από την τοιχοκόλληση του πρωτοκόλλου κατεδάφισης στο κτίσμα ή στην κατασκευή, αντίστοιχα».

Υπό το φως των ανωτέρω ερωτάται αν στην περ. ζ) της παρ. 2 του άρθρου πρόκειται περί του πρωτοκόλλου κατεδάφισης ή της οριστικής έκθεσης αυτοψίας.

6. Επί του άρθρου 54 παρ. 2

Ερωτάται αν, εκ παραδρομής, αντί του άρθρου 48, εννοείται το άρθρο 53, όσον αφορά τις αρμοδιότητες του Ειδικού Επιθεωρητή.

7. Επί του άρθρου 57 παρ. 2α)

Κατά την εν λόγω διάταξη, «2.α) Ο εντοπισμός της αυθαίρετης δόμησης για την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της δημόσιας περιουσίας μέσω του ελέγχου και της καταστολής των αυθαίρετων κτισμάτων και κατασκευών και των αυθαίρετων χρήσεων, δύναται να πραγματοποιείται και με τη χρήση Συστημάτων μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (Σ.μηΕ.Α.) ή αεροφωτογραφιών ή δορυφορικών εικόνων (...) Αν κατά την εκτέλεση της λήψης των ανωτέρω απεικονίσεων μέσω Σ.μηΕ.Α. ή αεροφωτογραφιών πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με την ισχύουσα νομοθεσία».

Εν προκειμένω επισημαίνεται, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, ότι με τη διατύπωση «[ο εντοπισμός αυθαιρέτων] πραγματοποιείται και με τη χρήση Συστημάτων μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (Σ.μηΕ.Α.)» νοείται πάσα τεχνική δυνατότητα που η συγκεκριμένη τεχνολογία μπορεί να προσφέρει, όπως εφαρμογές φωτογραμμετρίας, αεροφωτογραφίες, αεροβίντεο - αεροκινηματογράφηση κ.λπ.

8. Επί των άρθρων 58 και 60

Το άρθρο 58 προσθέτει νέο άρθρο 125Γ στον ν. 4495/2017, δυνάμει του οποίου δημιουργείται Ενιαίο Ηλεκτρονικό Σύστημα Καταγγελιών (Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.) στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Κατά τις προτεινόμενες διατάξεις των παρ. 2 και 3 του νέου άρθρου, «2. Ο σχεδιασμός, η συνολική υποστήριξη, διαχείριση και η παραγωγική λειτουργία, η τεχνολογική ανάπτυξη, αναβάθμιση και υποστήριξη του Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του, η συντήρηση του εξοπλισμού και του λογισμικού του, καθώς και η τεχνική υποστήριξη των καταγγελλόντων, των μηχανικών και των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας στη λειτουργία και χρήση του Συστήματος, ανατίθεται στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.), υπό την εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. 3. Για την άντληση δεδομένων και αρχείων σχετικά με τα ακίνητα στα οποία αφορούν οι καταγγελίες, το Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. διασυνδέεται με τις υπόλοιπες σχετικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, ιδίως το σύστημα έκδοσης ηλεκτρονικών αδειών «e-Αδειες». Το Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. δύναται να διαλειτουργεί και με άλλα πληροφοριακά συστήματα μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σύμφωνα με τα άρθρα 47 του ν. 4623/2019 (Α' 134) και 84 του ν. 4727/2020 (Α' 184)».

Το άρθρο 60 προσθέτει άρθρο 125Ε στον ν. 4495/2017, το οποίο διέπει την αξιολόγηση, την προτεραιοποίηση και τη διαχείριση των καταγγελιών περί αυθαιρέτων. Κατά την παρ. 1 του νέου άρθρου, η Διεύθυνση Εφαρμογής Σχεδιασμού και Ελέγχου Δομημένου Περιβάλλοντος (Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι αρμόδια για την ενημέρωση του Ενιαίου Ηλεκτρονικού Συστήματος Καταγγελιών (Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.) και την καταχώριση και την επεξεργασία των δεδομένων και πληροφοριών του Συστήματος, καθώς και για την αξιολόγηση, την προτεραιοποίηση και τη διαχείριση των καταγγελιών. Κατά την παρ. 6 του νέου άρθρου, η Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. «ως υπεύθυνος επεξεργασίας, καθώς και ο εκτελών την επεξεργασία, διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων, της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 "για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ" (L 119) και τον ν. 4624/2019 (Α' 137)».

Ως προς τα ανωτέρω, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Λόγω της ανάθεσης του σχεδιασμού, της υποστήριξης, της διαχείρισης και της λειτουργίας του Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. στο Τ.Ε.Ε., το εν λόγω ν.π.δ.δ. θα έχει πρόσβαση, πιθανώς, στο σύνολο των δεδομένων τα οποία υφίστανται επεξεργασία από το Σύστημα. Ενόψει και της διασύνδεσης του εν λόγω συστήματος όχι μόνο με όλες τις σχετικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα αλλά και με άλλα πληροφοριακά συστήματα μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σκόπιμο θα ήταν να διευκρινισθεί αν, εν προκειμένω, το Τ.Ε.Ε. θα ενεργεί ως εκτελών την επεξεργασία, κατά τους ορισμούς της παραπεμπόμενης νομοθεσίας στην παρ. 6 του άρθρου 125Ε στον ν. 4495/2017. Και στην παρ. 6 του άρθρου 125Ε του ν. 4495/2017, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, χρήσιμο θα ήταν να διευκρινισθεί ο εκτελών την επεξεργασία, ειδικότερα αν θα είναι το Τ.Ε.Ε., άλλος ή περισσότεροι (βλ. και παρ. 2.β) του νέου άρθρου 125 Κ που εισάγεται στον ν. 4495/2017 διά του άρθρου 81).

Τέλος, για νομοτεχνικούς λόγους, πρέπει να διορθωθεί το αρκτικόλεξο «Ε.ΗΣ.Υ.ΚΑ.» στην παρ. 2 του άρθρου 125Γ του ν. 4495/2017 ως «Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.».

9. Επί του άρθρου 59

Το άρθρο εισάγει νέα διάταξη στον ν. 4495/2017, περί της διαδικασίας υποβολής καταγγελιών στο Ενιαίο Ηλεκτρονικό Σύστημα Καταγγελιών. Κατά την παρ. 1 του νέου άρθρου 125Δ, «[η] καταγγελία υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο, τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ή από εξουσιοδοτούμενο μηχανικό».

Δοθείσης της ανάθεσης στο Τ.Ε.Ε. του σχεδιασμού, της υποστήριξης, της διαχείρισης και της λειτουργίας του ηλεκτρονικού συστήματος καταγγελιών (Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.) (βλ. άρθρο 58), όπως και της δυνατότητας δημιουργίας στο Τ.Ε.Ε. διαδικτυακού χαρτογραφικού πληροφοριακού συστήματος γεωεντοπισμού αυθαιρέτων (βλ. άρθρο 57), για λόγους διαφύλαξης της αντικειμενικότητας των διαδικασιών και αποφυγής σύγκρουσης καθηκόντων, κρίσιμη θα είναι, κατά την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, η τήρηση σχετικών εγγυήσεων (βλ. παρ. 2.β) του νέου άρθρου 125Κ που εισάγεται στον ν. 4495/2017 διά του άρθρου 81).

Εξ άλλου, κατά την παρ. 2 του νέου άρθρου, «[α]ν για τη στοιχειοθέτηση της καταγγελίας χρησιμοποιούνται από τον καταγγέλλοντα απεικονίσεις μέσω Συστήματος μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (Σ.μη.Ε.Α.), αυτές γίνονται δεκτές αν λαμβάνονται μέσω χειριστή που κατέχει άδεια για επαγγελ-

ματική χρήση, είναι καταχωρισμένος στο Μητρώο Εκμεταλλεύμενων και Χειριστών Σ.μη.Ε.Α. του άρθρου 11 της υπό στοιχεία Δ/Υ-ΠΑ/21860/1422/2016 απόφασης του Διοικητή Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας και έχουν τηρηθεί κατά τη λήψη των απεικονίσεων οι κανόνες εναέριας κυκλοφορίας του άρθρου 5 της ίδιας απόφασης. Στην περίπτωση αυτή, στην ανάρτηση των απεικονίσεων στο Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. προβαίνει μόνο ο ανωτέρω χειριστής. Οι αναρτημένες απεικονίσεις διασυνδέονται απευθείας με την καταγγελία, χωρίς να λαμβάνει γνώση ή αντίγραφο αυτών ο καταγγέλλων, ο οποίος δύναται να ενημερώνεται σχετικά μόνο μέσω της ψηφιακής εφαρμογής του Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.. Οι απεικονίσεις λαμβάνονται με αποκλειστικό σκοπό τη στοιχειοθέτηση της βασιμότητας της καταγγελίας και τον γεωντοπισμό του ακινήτου στο οποίο αφορά η καταγγελία, και στο απολύτως αναγκαίο μέτρο. Αν κατά την εκτέλεση της λήψης των ανωτέρω απεικονίσεων μέσω Σ.μη.Ε.Α. πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με την ισχύουσα σχετική νομοθεσία».

Από τις διατάξεις φαίνεται ότι ο καταγγέλλων δεν έχει πρόσβαση στις απεικονίσεις μέσω Σ.μη.Ε.Α., εφόσον, αφενός, την ανάρτηση των όποιων απεικονίσεων γίνουν, κάνει απευθείας ο χειριστής του συγκεκριμένου αεροσκάφους στο ηλεκτρονικό σύστημα καταγγελιών (Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.), αφετέρου, ο καταγγέλλων δεν λαμβάνει γνώση ούτε αντίγραφο αυτών. Επομένως, θα μπορούσε η φράση «Αν για τη στοιχειοθέτηση της καταγγελίας χρησιμοποιούνται από τον καταγγέλλοντα απεικονίσεις μέσω Συστήματος μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (Σ.μη.Ε.Α.) (...)» να τροποποιηθεί, προκειμένου να είναι σαφές ότι ο καταγγέλλων δεν κάνει χρήση των απεικονίσεων, αλλά αυτές συμπεριλαμβάνονται στον φάκελο της καταγγελίας με τον ως άνω τρόπο.

Επίσης, θα μπορούσε να δημιουργηθεί προβληματισμός ως προς τη διαφύλαξη των ανωτέρω (μη χρήση των απεικονίσεων) στην περίπτωση της ανάθεσης ιδίαις δάπαναις από τον καταγγέλλοντα σε ιδιώτη χειριστή Σ.μη.Ε.Α.

Τέλος, ο περιορισμός στο τελευταίο εδάφιο της διάταξης «[α]ν κατά την εκτέλεση της λήψης των ανωτέρω απεικονίσεων μέσω Σ.μη.Ε.Α. πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με την ισχύουσα σχετική νομοθεσία» ισχύει για οποιοδήποτε μέσο αποτύπωσης (αεροφωτογραφία κ.λπ.) ο καταγγέλλων διαθέτει από ιδιωτικό αρχείο ή ιδιωτική εφαρμογή (πρβλ. και παρ. 2α) του νέου άρθρου 125B στον ν. 4495/2017), εφόσον γίνεται αυτό δεκτό κατά την εξέταση της καταγγελίας του (βλ. παρ. 2 και 3α) του νέου άρθρου 125E του ν. 4495/2017).

10. Επί του άρθρου 60

Στην παρ. 3 του νέου άρθρου 125Ε το οποίο προστίθεται στον ν. 4495/2917, προβλέπεται ότι «[η] Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. κατόπιν αξιολόγησης κατά την παρ. 2 (...) β) Δύναται, ύστερα από την προτεραιοποίηση της καταγγελίας, σύμφωνα με την παρ. 4: βα) να διατάξει την άμεση διερεύνησή της και τη διεξαγωγή ελέγχου (...)».

Δοθέντος ότι, κατά το άρθρο 53 παρ. 2, η Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών, μέσω του Ειδικού Επιθεωρητή Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης, «είναι αρμόδια για κάθε αναγκαία ενέργεια για τον συντονισμό των ελέγχων των αυθαίρετων κατασκευών και αλλαγών χρήσεων και ιδίως: (...) γ) εκδίδει τις εντολές, για τη διενέργεια ελέγχου ή επανελέγχου και αυτοψίας, προς τα κλιμάκια ή τα όργανα ελέγχου του άρθρου 125ΙΖ του ν. 4495/2017 (...)», και ότι, κατά το άρθρο 76, το οποίο προσθέτει στον ν. 4495/2017 νέο άρθρο 125ΙΖ, σύμφωνα με το οποίο «1. Οι έλεγχοι και οι επανελέγχοι της αυθαίρετης δόμησης διενεργούνται δυνάμει σχετικής εντολής του Ειδικού Επιθεωρητή που μπορεί να αφορούν σε ένα ή περισσότερα κτίσματα και κατασκευές ή σε γεωγραφικά προσδιορισμένη περιοχή, από κλιμάκια ελέγχου (...)», θα ήταν ίσως ακριβέστερο να γίνεται λόγος εν προκειμένω για εισήγηση της Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. προς άμεση διερεύνηση καταγγελίας και διεξαγωγή ελέγχου, και όχι εντολή.

Εξ άλλου, στην παρ. 4 ορίζονται ως κριτήρια προτεραιοποίησης καταγγελίας «α) το μέγεθος του αυθαίρετου κτιρίου ή κατασκευής, β) η εκτίμηση του βαθμού επικινδυνότητας της καταγγελλόμενης πράξης και η αξιολόγηση του άμεσου ή επικείμενου κινδύνου ως προς τις άμεσες ή έμμεσες συνέπειές της στο περιβάλλον, ιδίως στα δάση, τις δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις, στον αιγιαλό, στις παραλίες και στα ρέματα, γ) η επανάληψη της καταγγελλόμενης πράξης ή η υποτροπή του καταγγελλόμενου».

Δοθέντος ότι παράλληλα με το φυσικό περιβάλλον προστατεύεται και το πολιτιστικό (μνημεία, παραδοσιακές περιοχές κ.λπ.), θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο η ενδεικτική αναφορά του στοιχείου β) να γίνεται και σε αυτό.

11. Επί του άρθρου 61

Σύμφωνα με την παρ. 1 του προτεινόμενου νέου άρθρου 125ΣΤ στον ν. 4495/2017, «[τ]α μέλη των κλιμακίων ελέγχου, μόλις λάβουν την εντολή ελέγχου, αναζητούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες, τα στοιχεία που κατά την κρίση τους είναι αναγκαία για την πληρότητα του ελέγχου, τα οποία οι ανωτέρω υπηρεσίες χορηγούν αμελλητί. Κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου και μέχρι την έκδοση της έκθεσης αυτοψίας, τα μέλη των κλιμακίων ελέγχου έχουν πρόσβαση και στα στοιχεία των ηλεκτρονικών εφαρμογών, ύ-

στερα από αυθεντικοποίησή τους με τη διαδικασία της κοινής απόφασης της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 125II (...).

Παρατηρείται ότι, για λόγους εφαρμογής των διατάξεων, σκόπιμη θα ήταν η αναφορά των ηλεκτρονικών εφαρμογών στις οποίες έχουν πρόσβαση τα μέλη των κλιμακίων ελέγχου. Περαιτέρω, ερωτάται αν στο δεύτερο εδάφιο της διάταξης το παραπεμπόμενο άρθρο είναι το 125K (η περ. α) της παρ. 2 του οποίου αναφέρεται στο Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ.) και όχι το 125II. Επίσης, στο τελευταίο εδάφιο της διάταξης, ο σύνδεσμος «και» προς των λέξεων «του Συστήματος» στη φράση «μητρώο χειριστών Εκμεταλλευόμενων και Χειριστών και του Συστήματος» μπορεί να απαλειφθεί.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 3 του νέου άρθρου «[η] έκθεση αυτοψίας αποστέλλεται ηλεκτρονικά στη Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στην αρμόδια υπηρεσία, οι οποίες με τη σειρά τους αποστέλλουν ανωνυμοποιημένο, ως προς τα στοιχεία των μελών των κλιμακίων ελέγχου, αντίγραφο της έκθεσης, στην κατά τόπο αρμόδια αστυνομική αρχή, η οποία την τοιχοκολλεί αμελλητί στο ακίνητο».

Σημειώνεται σχετικά ότι πρέπει να ενημερωθεί και η Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π., η οποία, δυνάμει της περ. α) της παρ. 1 του νέου άρθρου 125 Ε στον ν. 4495/2017, θα είναι αρμόδια για «την ενημέρωση του Ε.Η.ΣΥ.ΚΑ. με τα στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη κάθε καταγγελίας, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων που διενεργήθηκαν και των αποτελεσμάτων τους».

Επίσης, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, θα μπορούσε να προσδιορισθεί η αρμόδια υπηρεσία στην οποία αποστέλλεται ηλεκτρονικά η έκθεση αυτοψίας, και η οποία, μαζί με τη Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αποστέλλουν ανωνυμοποιημένο αντίγραφο της έκθεσης στην κατά τόπο αρμόδια αστυνομική αρχή.

12. Επί του άρθρου 63

Στην παρ. 1 περ. β υποπερ. ββ) του νέου άρθρου 125Z ορίζεται ότι δεν προβλέπεται άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, εφόσον κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί ότι «πρόκειται για αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές σε ακίνητα των περ. ε), στ), ζ), η), θ), ι), ια), ιβ), ιγ), και ιδ) της παρ. 2 του άρθρου 89».

Όσον αφορά, παρεμπιπτόντως, την παραπομπή στην υποπερ. ιγ) της παρ. 2 του άρθρου 89, ο όρος κρίσιμη παράκτια ζώνη νοείται σύμφωνα με τα άρθρα 2 περ. 10 και 12, και 20 παρ. 8α του ν. 3937/ 2011 (Α 60).

Επίσης, κατά την επόμενη υποπερ. βγ) της περ. β) της παρ. 1 του νέου άρθρου 125Z στον ν. 4495/2017, δεν προβλέπεται άσκηση ενδικοφανούς προ-

σφυγής εφόσον «πρόκειται για αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές στη ζώνη λιμένα, στο υδάτινο στοιχείο, στον πυθμένα θάλασσας και στο υπεδάφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης και κοίτη πλεύσιμου ποταμού».

Για λόγους συντακτικής ορθότητας, θα μπορούσε ο όρος «κοίτη» είτε να θεθεί σε γενική πτώση (της κοίτης) είτε να εκφέρεται εμπρόθετα, δηλαδή «στην κοίτη».

13. Επί των άρθρων 68 και 82

Με το άρθρο 68 θεσπίζεται δυνατότητα οικειοθελούς κατεδάφισης αυθαιρέτου, μετά την οποία μειώνεται το πρόστιμο ανέγερσης αυθαιρέτου, δεν επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις και παύει τυχόν ασκηθείσα ποινική δίωξη. Κατά την παρ. 4.α. του προστιθέμενου άρθρου 125ΙΑ στον ν. 4495/2017, διά του παρόντος, «[α]ν ο ιδιοκτήτης προβεί στη νομιμοποίηση των αυθαίρετων κατασκευών που είχαν εγκατασταθεί μετά την 28η.7.2011, επιβάλλεται πρόστιμο ίσο με το είκοσι τοις εκατό (20%) του προστίμου ανέγερσης, καθώς και πρόστιμο μη έγκαιρης κατεδάφισης, από τη διαπίστωση του αυθαιρέτου, έως την ημερομηνία έκδοσης της οικοδομικής άδειας (...)».

Εξ άλλου, οι ρυθμίσεις περί υπολογισμού των προστίμων ανέγερσης αυθαιρέτων του άρθρου 70 αντικαθιστούν τις αντίστοιχες ισχύουσες, μεταξύ των οποίων η παρ. 1 του άρθρου 94, η οποία προβλέπει ότι: «Οι αυθαίρετες κατασκευές που πραγματοποιούνται μετά την 28η.7.2011 κατεδαφίζονται υποχρεωτικά και επιβάλλονται πρόστιμα ανέγερσης και διατήρησης αυθαιρέτων, καθώς και ποινικές κυρώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, υπό την επιφύλαξη της διάκρισης του άρθρου 81 (πολεοδομικές παραβάσεις) (...)».

Κατά τις μεταβατικές διατάξεις της παρ. 1 του νέου άρθρου 125ΚΑ στον ν. 4495/2017, που προστίθεται διά του άρθρου 82 του νομοσχεδίου, προβλέπεται ότι «[η] περ. ι) του άρθρου 28 περί άδειας νομιμοποίησης δεν εφαρμόζεται για αυθαίρετες κατασκευές ή χρήσεις που εγκαθίστανται μετά την 1η Μαΐου 2024, εκτός: α) κτισμάτων και κατασκευών των οποίων η οικοδομική άδεια ακυρώθηκε με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για τυπικό λόγο, αν δεν παραβιάζονται οι πολεοδομικές διατάξεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο κατασκευής τους και εξακολουθούν να ισχύουν κατά την 1η Μαΐου 2024, β) της παρ. 2 του άρθρου 106, περί κατασκευών ή εγκαταστάσεων ακινήτων στρατηγικών επενδύσεων, γ) από τις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις».

Επισημαίνεται ότι κατά τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολ 1858/2015), «(...) Η αναστολή ή και η εξαίρεση από την κατεδάφιση, κατά

τις διατάξεις του [ν. 4178/2013], ισχύει για κτίρια των οποίων έχει ολοκληρωθεί ο φέρων οργανισμός και για χρήσεις που έχουν εγκατασταθεί, μέχρι 28.7.2011 καθ' υπέρβαση είτε των διατάξεων του ν. 1577/1985 (Α' 210) είτε της οικοδομικής άδειας είτε των όρων ή περιορισμών δόμησης του ακινήτου είτε χωρίς οικοδομική άδεια και εφόσον η χρήση τους δεν απαγορεύεται από τις πολεοδομικές διατάξεις για τις χρήσεις γης που ισχύουν στην περιοχή του ακινήτου κατά την παρ. 1 του άρθρου 51 του ν. 4030/2011 (Α' 249) ή δεν απαγορευόταν κατά το χρόνο έκδοσης της οικοδομικής άδειας ή κατά το χρόνο κατασκευής ή εγκατάστασης της αυθαίρετης χρήσης (...). Η μη κατεδάφιση αυθαιρέτων κατασκευών είναι επιτρεπτή μόνο αν οι ενδιαφερόμενοι μεριμνήσουν για την έκδοση ή αναθεώρηση των απαιτούμενων οικοδομικών αδειών, εφόσον τούτο προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία (...). Υπό το φως των ανωτέρω και της αποτροπής συνέχισης της άνομης οικοδομικής δραστηριότητας για το μέλλον (βλ. αναλυτικά, Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του ν. 4495/2017, υπό Ι.Α. Γενικές Παρατηρήσεις), η φράση στην παρ. 4.α. του άρθρου 125ΙΑ «προβεί σε νομιμοποίηση αυθαιρέτων των αυθαιρέτων κατασκευών που είχαν εγκατασταθεί μετά την 28η.7.2011» χρήζει διευκρίνισης, με πληρέστερη περιγραφή των περιπτώσεων υπαγωγής σε καθεστώς νομιμοποίησης, όπως και η δυνατότητα νομιμοποίησης άλλων κτισμάτων και κατασκευών ή εγκαταστάσεων ακινήτων της παρ. 1 του νέου άρθρου 125ΚΑ στον ν. 4495/2017.

14. Επί του άρθρου 76

Το εν λόγω άρθρο προσθέτει νέο άρθρο 125ΙΖ στον ν. 4495/2017, σύμφωνα με την παρ. 2 του οποίου, «[τ]α κλιμάκια ελέγχου συγκροτούνται με μη δημοσιευτέα απόφαση του Ειδικού Επιθεωρητή Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης, η οποία μπορεί να εκδίδεται και ύστερα από κλήρωση μεταξύ των κατηγοριών των οργάνων ελέγχου της παρ. 1 που διενεργείται ηλεκτρονικά, και κοινοποιείται αποκλειστικά στα οριζόμενα μέλη. Κατ' εξαίρεση, κλιμάκια ελέγχου μπορεί να συγκροτούνται, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας κλήρωσης, και με μη δημοσιευτέα απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ή του Γενικού Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, η οποία υπόκειται στους περιορισμούς του πρώτου εδαφίου. Με τις ανωτέρω αποφάσεις, δύναται να συγκροτούνται και περισσότερα του ενός κλιμάκια ελέγχου». Επομένως, οι αποφάσεις συγκρότησης των κλιμακίων ελέγχου κοινοποιούνται μόνο στα μέλη των κλιμακίων.

Ως προς τα ανωτέρω, σημειώνονται τα εξής:

Σε περίπτωση ασυμφωνίας της έκθεσης αυτοψίας με διενεργηθέντα επα-

νέλεγχο, το κλιμάκιο στο οποίο έχει δοθεί η εντολή για επανέλεγχο είναι αρμόδιο για την έκδοση της οριστικής έκθεσης αυτοψίας (βλ. άρθρο 61 - νέο άρθρο 125ΣΤ στον ν. 4495/2017).

Η Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μέσω του Ειδικού Επιθεωρητή, εκδίδει τις εντολές για τη διενέργεια ελέγχου ή επανελέγχου και αυτοψίας προς τα κλιμάκια ή τα όργανα ελέγχου (βλ. άρθρο 53 παρ. 2 περ. γ)), και διατηρεί το δικαίωμα, μετά την πιστοποίηση της κατεδάφισης/αποκατάστασης από τον ελεγκτή δόμησης, να χορηγήσει εντολή επανελέγχου σε κλιμάκιο, προκειμένου να επαληθεύσει το πόρισμα του ελεγκτή δόμησης (βλ. άρθρο 68 - νέο άρθρο 125ΙΑ στον ν. 4495/2017).

Οι έλεγχοι και οι επανέλεγχοι της αυθαίρετης δόμησης διενεργούνται δυνάμει σχετικής εντολής του Ειδικού Επιθεωρητή. Οι εντολές ελέγχου δύναται να εκδίδονται και κατά παρέκκλιση του ετήσιου στρατηγικού σχεδίου ελέγχων και των σχετικών επιχειρησιακών σχεδίων, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Ο Ειδικός Επιθεωρητής δύναται αυτεπάγγελα ή κατόπιν σχετικής καταγγελίας να εκδίδει εντολές για τη διενέργεια επανελέγχου της έκθεσης αυτοψίας του άρθρου 125ΣΤ (βλ. άρθρο 76 - νέο άρθρο 125ΙΖ στον ν. 4495/2017).

Εξ άλλου, τα μέλη των κλιμακίων ελέγχου, όταν δρουν μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων τους για τη διενέργεια ελέγχου ή επανελέγχου που τους ανατίθεται, σύμφωνα με τον παρόντα, καθώς και ο Ειδικός Επιθεωρητής Ελέγχου και Καταστολής της Αυθαίρετης Δόμησης, δεν ευθύνονται, δεν διώκονται και δεν εξετάζονται για πράξεις ή παραλείψεις που αφορούν την εφαρμογή του (βλ. άρθρο 77 - νέο άρθρο 125ΙΗ στον ν. 4495/2017).

Υπό το φως των ανωτέρω, θα μπορούσε να δημιουργηθεί προβληματισμός ως προς τη δυνατότητα συγκρότησης κλιμακίων ελέγχου επί των ιδίων υποθέσεων, ιδίως στο μέτρο που οι σχετικές αποφάσεις κοινοποιούνται μόνο στα μέλη των κλιμακίων και όχι στον Ειδικό Επιθεωρητή, τον Υπουργό ή τον Γενικό Γραμματέα. Περαιτέρω, θα μπορούσαν εν προκειμένω να ανακύψουν ζητήματα ιεραρχίας ως προς την ισχύ των εκπονούμενων εκθέσεων ελέγχου των κλιμακίων που συγκροτούνται από διαφορετικά όργανα, με επί μέρους ερωτήματα, όπως, επί παραδείγματι, το αν θεωρούνται επανέλεγχος οι νεότερες, χρονικά, εκθέσεις, για τον οποίο αρμόδιος είναι μόνον ο Ειδικός Επιθεωρητής.

15. Επί του άρθρου 78

Με το παρόν προστίθεται στον ν. 4495/2017 νέο άρθρο 125ΙΘ, το οποίο

διέπει τη στελέχωση της Γενικής Διεύθυνσης Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών και της Διεύθυνσης Εφαρμογής Σχεδιασμού και Ελέγχου Δομημένου Περιβάλλοντος (Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Ειδικότερα, στην παρ. 1 προβλέπεται η σύσταση οργανικών θέσεων στην ανωτέρω Γενική Διεύθυνση και στη Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. «[γ]ια την αποτελεσματική εκτέλεση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των άρθρων 125ΙΣΤ, 125Β, 125Δ και 125Ε (...)». Τα εν λόγω άρθρα αναφέρονται α) στη δημιουργία διαδικτυακής πλατφόρμας για τον εντοπισμό αυθαιρέτων με χρήση δορυφορικών εικόνων και μη επανδρωμένων αεροσκαφών (άρθρο 125Β στον ν. 4495/2017), β) στη διαδικασία υποβολής καταγγελιών στο Ενιαίο Ηλεκτρονικό Σύστημα Καταγγελιών (άρθρο 125Δ στον ν. 4495/2017), γ) στην αξιολόγηση, την προτεραιοποίηση και τη διαχείριση των καταγγελιών (άρθρο 125Ε στον ν. 4495/2017) και δ) στην αναστολή λειτουργίας οικονομικών δραστηριοτήτων (άρθρο 125ΙΣΤ στον ν. 4495/2017).

Κατωτέρω, στην παρ. 2 του νέου άρθρου 125ΙΘ, ορίζεται ότι «[έ]ως την κάλυψη των θέσεων της παρ. 1 για τις ανάγκες άσκησης των αρμοδιοτήτων του παρόντος συνιστάται Μητρώο υποστήριξης ελέγχου αυθαιρέτων. Το Μητρώο τηρείται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Στο Μητρώο εγγράφονται πρόσωπα με εξειδικευμένη και επαρκή εμπειρία στα αντικείμενα που καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Εσωτερικών. Τα μέλη του Μητρώου μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους και μέσω νομικών προσώπων, στα οποία συμμετέχουν ή με τα οποία συνδέονται συμβατικά». Επομένως, ως μέλος μπορεί να εγγραφεί οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο, τις δε αρμοδιότητες που περιγράφονται στα ως άνω άρθρα μπορεί αυτό να τις ασκεί και μέσω ενός νομικού προσώπου.

Η παρ. 9 του νέου άρθρου 125Κ (βλ. άρθρο 81) περιλαμβάνει σχετική εξουσιοδοτική διάταξη, κατά την οποία «[μ]ε απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθορίζονται: α) Οι ειδικότερες αρμοδιότητες της Δ.Ε.Σ.Ε.Δ.Π. και των υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Σώματος Επιθεωρητών και Ελεγκτών και τα καθήκοντα η άσκηση των οποίων ανατίθεται σε μέλη του Μητρώου της παρ. 4 του άρθρου 125ΙΘ, β) τα προσόντα των μελών του Μητρώου, γ) οι κανόνες που διέπουν την εκτέλεση του έργου τους και τα ζητήματα που αφορούν τη διαδικασία πιστοποίησής τους, δ) οι ασυμβίβαστες ιδιότητες, ε) το όργανο και η διαδικασία ελέγχου και παρακολούθησης αυτών, στ) οι διοικητικές κυρώσεις και τα τυχόν χρηματικά πρόστιμα που επιβάλλονται σε αυτούς, τα όργανα, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις επιβολής των κυρώσεων και των προστίμων, ζ) οι διοικητικές προσφυγές κατά των κυρώσεων, οι προθεσμίες άσκησής τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα, η)

το ύψος των αμοιβών, θ) η διαδικασία και τα δικαιολογητικά για την είσπραξη της αμοιβής, ι) η διαδικασία και ο τρόπος καταβολής της αμοιβής, ια) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρ. 4. Στην ανωτέρω απόφαση, ως προς τις περ. η), θ) και ι), συμπράττει και ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών».

Επειδή οι εν λόγω διατάξεις (άρθρα 125ΙΣΤ, 125Β, 125Δ και 125Ε του ν. 4495/2017) θεσπίζουν πληθώρα αρμοδιοτήτων, οι οποίες ενέχουν άσκηση δημόσιας εξουσίας και άπτονται της κρατικής πολιτικής χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος, σκόπιμη θα ήταν, υπό το φως του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, η ακριβέστερη περιγραφή στο κείμενο του νόμου των ειδικότερων αρμοδιοτήτων και του τρόπου άσκησής τους.

16. Επί του άρθρου 82

Στις μεταβατικές διατάξεις της παρ. 9 του προστιθέμενου διά του παρόντος άρθρου 125ΚΑ στον ν. 4495/2017 ορίζεται ότι «[μ]έχρι την έκδοση της κοινής απόφασης της περ. β) της παρ. 8 του άρθρου 125Κ, τα μέτρα προστασίας λαμβάνονται σύμφωνα με τα άρθρα 159 και 161 του π.δ. 141/1991 (Α΄ 58).»

Ερωτάται αν η παραπομπή αφορά την παρ. 7.β) του άρθρου 125Κ, και όχι την παρ. 8.

17. Επί του άρθρου 90

Διά του παρόντος προτείνεται τροποποίηση του εισαγωγικού εδαφίου της παρ. 1 και της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 4447/2016 περί Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων, με την απάλειψη της αναφοράς σε ρυθμίσεις.

Ειδικότερα, στην παρ. 1 ορίζεται ότι τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια αποτελούν «σύνολα κειμένων, χαρτών ή και διαγραμμάτων, με τα οποία παρέχονται κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο» (πρβλ. ισχύουσα διατύπωση: «1. Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια αποτελούν σύνολα κειμένων, χαρτών ή και διαγραμμάτων, με τα οποία παρέχονται κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο και, όπου απαιτείται, ρυθμίσεις (...)») και, στην παρ. 4, ότι «συνοδεύονται από Πρόγραμμα Έργων, Ενεργειών και Προτεραιοτήτων, στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή τους ενέργειες, έργα, μέτρα και προγράμματα, καθώς και οι φορείς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους» (πρβλ. ισχύουσα διατύπωση: «4. Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια συνοδεύονται από Πρόγραμμα Έργων, Ενεργειών και Προτεραιοτήτων, στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή

τους ενέργειες, έργα, ρυθμίσεις, μέτρα και προγράμματα, καθώς και οι φορείς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους»).

Το άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 4447/2016 «Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 8 του ν. 4759/2020, προβλέπει ότι τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια δεσμεύονται από τις ρυθμίσεις και εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων, τις οποίες συντονίζουν, εξειδικεύουν και συμπληρώνουν σε επίπεδο Περιφέρειας, και τροποποιούν τα Ειδικά Χωροταξικά, μόνον εάν παρέχεται ρητώς η δυνατότητα αυτή από το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο. Εξ άλλου, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 4447/2016, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 99 του ν. 4685/2020, «τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια κατετάγησαν στο δεύτερο επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού, υποκείμενα των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων (πρώτο επίπεδο), η σχέση δε μεταξύ των κατηγοριών και επιπέδων του χωρικού σχεδιασμού ορίζεται πλέον ως ιεραρχική αλλά με περιθώρια ευελιξίας, ενώ αναγνωρίζεται στα υποκείμενα πλαίσια ή σχέδια η δυνατότητα να προτείνουν, μη δεσμευτικά, την εξειδίκευση, συμπλήρωση, τροποποίηση ή άλλη αλλαγή ισχύουσας κατεύθυνσης ή ρύθμισης του υπερκείμενου πλαισίου ή σχεδίου (ανάδραση), όταν και όπως κάτι τέτοιο παρέχεται ως δυνατότητα από ένα υπερκείμενο πλαίσιο ή σχέδιο σε ένα υποκείμενο πλαίσιο ή σχέδιο» (βλ. ΣΤΕ 194/2024).

Με την απόλειψη των ρυθμίσεων για τα Περιφερειακά Πλαίσια και τον περιορισμό των προβλεπομένων στα Περιφερειακά Πλαίσια σε κατευθύνσεις, τίθεται ερώτημα ως προς τη δεσμευτικότητά τους όπως και τη μεταβολή της σχέσης ιεράρχησης των Περιφερειακών Πλαισίων με τα άλλα πλαίσια στα επίπεδα σχεδιασμού. Ειδικότερα, η σχέση των Περιφερειακών Πλαισίων με τα Ειδικά Χωροταξικά, υπό το ισχύον καθεστώς, διαθέτει χαρακτηριστικά «αλληλοτροφοδότησης» (βλ. άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 4447/2016, ως άνω, και άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 4447/2016, κατά το οποίο «[τ]α Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια δεν αναθεωρούνται, προτού παρέλθει πενταετία από την έγκριση ή την προηγούμενη αναθεώρησή τους. Κατ' εξαίρεση, πριν από την πάροδο της πενταετίας είναι δυνατή η τροποποίησή τους, με στόχο τη βελτίωση και επικαιροποίησή τους, προκειμένου να (...) ε) ενσωματώσουν προτάσεις Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων μέσω της ανάδρασης (...). Βλ. κριτική σε Δ. Μέλισσα, Το τοπικό χωρικό σχέδιο και το ειδικό χωρικό σχέδιο, 2019, σελ. 7-8 για την ασάφεια της θεσπισθείσας διαδραστικότητας των επιπέδων σχεδιασμού). Η εν λόγω σχέση ιεράρχησης έχει σημασία και για τον υποκείμενο πολεοδομικό σχεδιασμό, στο μέτρο ιδίως που οι ρυθμίσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων ορίζουν συγκεκριμένους στόχους και ό-

ρια για τον πολεοδομικό σχεδιασμό (βλ. Δ. Μέλισσα, ο οποίος συναρτά τη δεσμευτικότητα με τον βαθμό σαφήνειας και κανονιστικής πυκνότητας των ρυθμίσεων, όπ. π., σελ. 26-31 και 38).

18. Επί του άρθρου 91 παρ. 1

Στην περ. δ) της παρ. 1 του παρόντος ορίζεται ότι «[η] Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών υποχρεούται να παραλάβει το έργο εντός της προθεσμίας της περ. (γ) [ήτοι, εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση στη Γενική Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών της Βεβαίωσης Περαιώσης του Έργου]. Προς απόδειξη της παραλαβής αυτής υπογράφεται σχετικό πρωτόκολλο. Σε περίπτωση άπρακτης παρόδου της ανωτέρω προθεσμίας, το έργο θεωρείται ότι έχει παραληφθεί αυτοδίκαια και ότι έχει αποδοθεί στον αρμόδιο φορέα για τη λειτουργία και συντήρησή του».

Ερωτάται αν η παραλαβή του έργου και η υπογραφή του σχετικού πρωτοκόλλου από την ως άνω γενική Διεύθυνση θα γίνει μετά από έλεγχο όσον αφορά την καταλληλότητα του έργου σύμφωνα με τις εγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές και μελέτες, την έλλειψη κακοτεχνιών κ.λπ. Περαιτέρω, πρέπει να διευκρινισθεί η περίπτωση της άπρακτης παρόδου της προθεσμίας παραλαβής του έργου λόγω κακοτεχνιών ή σχετικών ελλείψεων.

19. Επί του άρθρου 95

Με την εν λόγω διάταξη, η παρ. 2 του άρθρου 64 του ν. 4964/2022 περί εξουσιοδότησης για τη Φέρουσα Ικανότητα (ΦΙ) αντικαθίσταται ως εξής: «2. Η ΦΙ λαμβάνεται υπόψη κατά την αναθεώρηση των πολεοδομικών σταθεροτύπων της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4447/2016 (Α΄ 241) και εφαρμόζεται στον πολεοδομικό σχεδιασμό πρώτου επιπέδου».

Σημειώνεται σχετικά ότι η αντικαθιστάμενη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 64 του ν. 4964/2022 όριζε ότι «[μ]ε προεδρικό διάταγμα, κατόπιν πρότασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, προσδιορίζονται η μεθοδολογία για την εκτίμηση της ΦΙ της παρ. 1, οι βασικές παράμετροι που την καθορίζουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου κάθε φορά χωρικού συστήματος και τα ανεκτά όρια των δεικτών - στόχων των βασικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξής του».

Επισημαίνεται ότι η καταργούμενη διάταξη αφορά θέμα διαφορετικό από αυτό της νέας ρύθμισης η οποία την αντικαθιστά, δηλαδή τον προσδιορισμό με προεδρικό διάταγμα της μεθοδολογίας για την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας, τις βασικές παραμέτρους που την καθορίζουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου κάθε φορά χωρικού συστήματος,

και τα ανεκτά όρια των δεικτών - στόχων των βασικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξής του.

Δεδομένης της σημασίας της Φέρουσας Ικανότητας για τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό (βλ. και σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενδεικτικά, ΣτΕ 3920/2010 (Ολομ), 293/2018, 2242/2020, 1037/2022, 198/2024), και δεδομένου ότι στην Αιτιολογική Έκθεση δεν υπάρχει σχετική αναφορά, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί με ποιον τρόπο θα προσδιορίζεται η Φέρουσα Ικανότητα καθώς και οι βασικές παράμετροι που την καθορίζουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου κάθε φορά χωρικού συστήματος και τα ανεκτά όρια των δεικτών-στόχων των βασικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξής του.

20. Επί του άρθρου 96

Κατά το εν λόγω άρθρο, «[σ]ε αθλητικές εγκαταστάσεις που έχουν χωροθετηθεί με εργαλεία πολεοδομικού σχεδιασμού πρώτου επιπέδου (Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων, Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου ή άλλα διατάγματα χρήσεων γης) ή από διατάγματα που καθορίζουν όρους και περιορισμούς δόμησης σε περιοχές εκτός σχεδίου, όπως τα διατάγματα της παρ. 2 του άρθρου 10 του από 17.7.1923/16.8.1923 ν.δ. (Α΄ 228) ή Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημόσιων Ακινήτων του άρθρου 12 του ν. 3986/20122 (Α΄ 152) ή Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων του άρθρου 24 του ν. 3894/2010 (Α΄ 204) και του ν. 4608/2019 (Α΄ 66) ή αποφάσεις του Υπουργού Πολιτισμού δια των οποίων καθορίζονται χρήσεις γης, όροι και περιορισμοί δόμησης, και βρίσκονται σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, η πρόσβαση μπορεί να γίνεται και από δασικές οδούς».

Σχετικά παρατηρείται ότι από τη διατύπωση της διάταξης δεν προκύπτει σαφώς το κανονιστικό εύρος της όσον αφορά: α) την έννοια της πρόσβασης, ειδικότερα αν πρόκειται περί πρόσβασης πεζή ή μέσω τροχοφόρων, και, στην τελευταία περίπτωση, οι τυχόν κατηγορίες των τροχοφόρων, π.χ., επιβατηγών ή φορτηγών δημόσιας χρήσης ή ιδιωτικής χρήσης, ειδικών τουριστικών λεωφορείων κ.λπ., και β) την έννοια των αθλητικών εγκαταστάσεων (βλ. ιδίως τις κατηγορίες αθλητικών εγκαταστάσεων του άρθρου 56Α του ν. 2725/1999 περί ερασιτεχνικού και επαγγελματικού αθλητισμού). Επίσης, δεν προκύπτει αν εν λόγω πρόσβαση επιτρέπεται μέσω των υφιστάμενων δασικών οδών ή πρόκειται να διανοιχθούν νέες δασικές οδοί προς τον σκοπό αυτό, και με ποιες προϋποθέσεις και διαδικασία (βλ., επί παραδείγματι, άρθρο 15 παρ. 4 του ν. 998/1979, το οποίο παραπέμπει στην εφαρμογή της λοιπής, μη δασικής, νομοθεσίας, περιλαμβανομένης και της περιβαλλοντι-

κής αδειοδότησης, εφόσον ο μελετώμενος ως δασικός δρόμος συμπίπτει με εθνικές, επαρχιακές ή κοινοτικές οδούς, την εξέταση των προϋποθέσεων νομιμότητας από πολεοδομικής απόψεως κ.λπ.).

Σχετικά σημειώνεται ότι, κατά το άρθρο 15 του ν. 998/1979, εκτελεστικού νόμου των άρθρων 24 και 117 του Συντάγματος περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων, δασικές οδοί είναι «αι κατασκευαζόμενες εντός ή εις τας παρυφάς δασών ή δασικών εκτάσεων και εξυπηρετούσαι την προστασίαν και εκμετάλλευσιν τούτων, ή την πρόσβασιν προς υφιστάμενας τεχνικές εγκαταστάσεις ή αισθητικά τοπία, ή την εκτέλεσιν και συντήρησιν δασικών έργων ή τας μεταφοράς δασικών προϊόντων και μη συμπίπτουσαι μετά του εθνικού, επαρχιακού ή κοινοτικού οδικού δικτύου της Χώρας» (παρ. 1). «Δασικαί οδοί, των οποίων ή διαδρομή συμπίπτει εν όλω ή εν μέρει προς την διαδρομήν εθνικών ή επαρχιακών ή κοινοτικών οδών, διέπονται από τας περί κατασκευής και συντηρήσεως των τελευταίων τούτων διατάξεις (...)» (παρ. 4). «Οι Δασικές Αρχές, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, για λόγους προστασίας της άγριας πανίδας, της αυτοφυούς χλωρίδας και των βιοτόπων τους, δύνανται να απαγορεύουν τη διέλευση τροχοφόρων οχημάτων στο δασικό οδικό δίκτυο (...)».

Συναφώς έχει νομολογηθεί ότι διάνοιξη δημόσιας δασικής οδού επιτρέπεται μόνο για λόγους σπουδαίου δημόσιου συμφέροντος (βλ., επί παραδείγματι, ΣτΕ 2389/2020, σύμφωνα με την οποία, οδός δεν πληρούσε τις σχετικές προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως δασικής, διότι αποσκοπούσε «κατά την εκπονηθείσα και εγκριθείσα μελέτη, σε πλειάδα σκοπών (αναψυχή, τουριστική ανάπτυξη, σύνδεση οικισμών, ανάπτυξη δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα κ.λπ.), οι οποίοι δεν εξυπηρετούνται, καταρχήν, από δασικούς δρόμους, αφετέρου δε, διότι και ο σκοπός της πυροπροστασίας γειτονικών εκτάσεων, ο οποίος θα αποτελούσε λόγο διάνοιξης δασικού δρόμου, θα προϋπόθετε, πάντως, ότι οι προστατευόμενες εκτάσεις φέρουν πράγματι δασικό χαρακτήρα, γεγονός που δεν αναφέρεται (...)»).

Περαιτέρω, απαιτείται πλήρης αιτιολογία κατά την παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 998/1979 (βλ. ΣτΕ 1441/2016, κατά την οποία, αιτιολογία κρίθηκε πλημμελής, «διότι η κατασκευή του επίμαχου δρόμου δεν υπαγορεύεται από κάποιον από τους λόγους που κατά την παράγρ. 1 του άρθρου αυτού επιτρέπουν την κατασκευή δασικής οδού, όπως η προστασία και εκμετάλλευση του δάσους, η πρόσβαση προς «υφιστάμενες» τεχνικές εγκαταστάσεις, ή αισθητικά τοπία, η εκτέλεση και συντήρηση δασικών έργων και η μεταφορά δασικών προϊόντων, αλλά αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση τριών παρακειμένων ιδιοκτησιών και της μέλλουσας να ανεγερθεί στη μία από αυτές τουριστικής μονάδας της παρεμβαίνουσας εταιρείας (...)», και ΣτΕ 1795/2019, κα-

τά την οποία, αιτιολογία διάνοιξης δασικής οδού κρίθηκε πλημμελής, «διότι η εξυπηρέτηση με τη διάνοιξη δασικού δρόμου του ιδιωτικού αγροκτήματος (ελαιώνα) (...) δεν αποτελεί εξαιρετικό λόγο δημοσίου συμφέροντος». Εξ άλλου, η σχετική πράξη χαρακτηρισμού οδού ως δασικής πρέπει να παρέχει στοιχεία «προς στοιχειοθέτηση και στάθμιση του λόγου δημοσίου συμφέροντος, υπό την ανωτέρω εκτεθείσα έννοια, που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την θυσία της δασικής βλαστήσεως προς εξυπηρέτηση συγκροτημένης γεωργικής εκμετάλλευσης (...)»).

Υπό το φως των ανωτέρω, και του ιδιαίτερου προστατευτικού καθεστώτος για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας, με σκοπό τη διατήρηση της κατά προορισμό χρήσης τους, πρέπει να διευκρινισθούν τα ανωτέρω σημεία.

21. Επί του άρθρου 97

Με την εν λόγω ρύθμιση προστίθεται περ. ε' στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 3986/2011, ως εξής: «ε. Στα ακίνητα τα οποία ρυθμίζονται από τα προεδρικά διατάγματα της περ. α' δεν απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας χωροθέτησης επενδυτικού σχεδίου του άρθρου 13».

Τα ακίνητα της περ. α' είναι εντός σχεδίου πόλεως δημόσια ακίνητα του άρθρου 10 της παρ. 2 του ν. 3986/2011 (κυριότητας, άλλου εμπράγματος δικαιώματος, άλλου δικαιώματος περιουσιακής φύσης ή δικαιώματος διαχείρισης και εκμετάλλευσης του Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ. ή εταιρείας της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα, στο Ταμείο), για τα οποία δύνανται να καθορίζονται ειδικοί όροι χρήσης και δόμησης, κατά παρέκκλιση από τις τυχόν ισχύουσες στην περιοχή γενικές και ειδικές χρήσεις γης και όρους και περιορισμούς δόμησης, καθώς και από τις διατάξεις του Ν.Ο.Κ., δυνάμει προεδρικών διαταγμάτων, μετά από ειδικώς αιτιολογημένη εκτίμηση των πολεοδομικών, περιβαλλοντικών, αρχιτεκτονικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών και επιπτώσεων της επιδιωκόμενης παρέμβασης. Τα εν λόγω προεδρικά διατάγματα μπορούν να τροποποιούν εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια και σχέδια πόλεως ή και πολεοδομικές μελέτες, εφόσον οι ρυθμίσεις αυτές καθίστανται αναγκαίες για την εκπλήρωση της αποστολής των ανωτέρω ακινήτων και δεν αλλοιώνουν τη γενική φυσιογνωμία της περιοχής και την όλη αισθητική της εικόνα.

Η χωροθέτηση επενδυτικού σχεδίου του άρθρου 13 γίνεται με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης, ενόψει της οποίας γνωμοδοτούν «όπου απαιτείται, οι υπηρεσίες και φορείς που ορίζεται ότι γνωμοδοτούν στις παραγράφους 4, 5 και 11 του άρθρου 2 του ν. 4014/2011, καθώς και το Κεντρικό Συμβούλιο Διοίκησης για την Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας που προβλέπεται στο άρθρο 16 του παρόντος νόμου» (παρ. 2.α.). «Με την απόφαση της

προηγούμενης παραγράφου εγκρίνονται και οι τυχόν απαιτούμενοι ειδικότεροι όροι και μέτρα για την προστασία και ανάδειξη των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και λοιπών πολιτιστικών στοιχείων και συνόλων που ενδέχεται να υπάρχουν στην έκταση του εγκεκριμένου ΕΣΧΑΔΑ, ύστερα από υποβολή των κατά περίπτωση απαιτούμενων μελετών και σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών και οργάνων του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού» (παρ. 2.β.).

Επισημαίνεται ότι «(...) το ζήτημα της περιβαλλοντικής εκτίμησης των συνεπειών έργων που υλοποιούν ΕΣΧΑΣΕ, σχέδια, δηλαδή, που υπαγορεύονται από την πρόθεση του Κράτους να διασφαλίσει την πραγματοποίηση ορισμένης στρατηγικής επένδυσης υπό συνθήκες αειφορίας του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε η δι' αυτής επιδιωκόμενη οικονομική ανάπτυξη να παραμένει βιώσιμη (άρθρα 24 και 106 Συντ.), ρυθμίζεται κατά τρόπο ώστε οι περιβαλλοντικές συνέπειες των έργων αυτών να εκτιμώνται σε δύο, τουλάχιστον, στάδια: Κατά το πρώτο στάδιο της διαδικασίας αυτής, αυτό, δηλαδή, της έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου, καταρτίζεται, όπως για κάθε "σχέδιο" της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, η οικεία στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (...) Τα έργα των ΕΣΧΑΣΕ και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους μελετώνται (...) κατά το στάδιο της ΣΜΠΕ (...) με προδιαγεγραμμένα, (...) κατά το στάδιο αυτό, τα βασικά τους στοιχεία, χωρικά, λειτουργικά και περιβαλλοντικά, τα οποία θα κληθεί να εξειδικεύσει ο μελετητής κατά το επόμενο στάδιο της κατ' ιδίαν χωροθέτησης του καθενός από αυτά. Εξάλλου, κατά το δεύτερο στάδιο, αυτό της έγκρισης χωροθέτησης του άρθρου 13 του ν. 3986/2011, όπως ισχύει, εξειδικεύονται τα έργα που θα κατασκευαστούν, καθορίζεται η διάταξη των κτιρίων και εγκαταστάσεων, ορίζονται τα συνοδά έργα, καθώς και οι εξωτερικές υποδομές, αυτά δε αποτελούν αντικείμενο νέας περιβαλλοντικής μελέτης, που δεν έχει, πλέον, στρατηγικό χαρακτήρα, αλλά αποτελεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων συγκεκριμένων έργων, επακριβώς χωροθετημένων και διατεταγμένων μεταξύ τους. Η εν λόγω διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης των ΕΣΧΑΣΕ και των επιμέρους έργων που τα συγκροτούν, η οποία αποτελείται, μεταξύ άλλων, από περιβαλλοντική εκτίμηση δύο επιπέδων και τη θέση των ενδεδειγμένων, κατά τη Διοίκηση, περιβαλλοντικών όρων κατόπιν των προβλεπομένων για κάθε στάδιο διαβουλεύσεων, παρέχει σημαντικά εχέγγυα έγκυρης διάγνωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και διόρθωσης όσων πτυχών του σχεδίου και των έργων παραμένουν προβληματικές και ασκούν αδικαιολόγητες πιέσεις στο περιβάλλον. Για το λόγο αυτό, η ως άνω διαδικασία, η οποία ενσωματώνει η ίδια χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, όχι απλώς δεν υπολείπεται της απλής περιβαλλοντικής αδειοδότησης συγκεκριμένων εγκατα-

στάσεων (τουριστικών ή άλλων), που επιχειρείται με την απλή εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την εκτός σχεδίου δόμηση, αλλά, αντιθέτως, πλεονεκτεί αυτής (βλ. ΣτΕ 2564/2022 Ολομ. σκ. 37) ως προς τα παρεχόμενα εχέγγυα συμβατότητας με τον υπερκείμενο σχεδιασμό στρατηγικού χαρακτήρα, αλλά και περιβαλλοντικής προστασίας και αναπτυξιακής βιωσιμότητας» (βλ. ΣτΕ 1936/2023).

Υπό το φως των ανωτέρω, προβληματισμός δημιουργείται όσον αφορά τη διασφάλιση ως άνω της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

22. Επί του άρθρου 103 παρ. 1 και 2

Σύμφωνα με την παρ. 1 του προστιθέμενου διά του παρόντος νέου άρθρου 14Δ στον ν. 3468/2006, «[θ]εσπίζεται Πρόγραμμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με την ονομασία «Απόλλων» (εφεξής το Πρόγραμμα), με σκοπό τη μείωση του ενεργειακού κόστους των ευάλωτων νοικοκυριών, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, των Τοπικών και Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων, των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης και των διαδόχων τους. Αντικείμενο του Προγράμματος είναι η κάλυψη του συνόλου ή μέρους των ενεργειακών αναγκών των ωφελούμενων της παρ. 2, μέσω της εγκατάστασης σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) με ή χωρίς σταθμό αποθήκευσης και της εφαρμογής εικονικού ταυτοχρονισμένου συμψηφισμού, σύμφωνα με το άρθρο 14 και την απόφαση της παρ. 7 του άρθρου 14Α».

Περαιτέρω, στην παρ. 2 ορίζεται ότι «[ω]φελούμενοι του Προγράμματος είναι: α) οι δικαιούχοι του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου Α΄ (Κ.Ο.Τ. Α΄) της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 2 της υπό στοιχείο Δ5-ΗΛ/Β/Φ29/16027/6.8.2010 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β΄ 1403), όπως εκάστοτε ισχύει, β) οι Ο.Τ.Α α΄ και β΄ βαθμού, καθώς και οι σύνδεσμοι και τα νομικά πρόσωπα αυτών, γ) οι Τοπικοί και Γενικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων, καθώς και οι διάδοχοί τους, και δ) οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης».

Σημειώνεται ότι στην παρ. 1 γίνεται αναφορά γενικά σε ευάλωτα νοικοκυριά. Επίσης, στην παρ. 5 του άρθρου 14 του ν. 3468/2006 στην οποία παραπέμπει η διάταξη της παρ. 1, προβλέπεται ότι για την προώθηση και την ανάπτυξη της αυτοκατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, η πρόσβαση όλων των τελικών καταναλωτών στην αυτοκατανάλωση, συμπεριλαμβανομένων νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος ή ευάλωτων νοικοκυριών.

Υπό το φως των ανωτέρω, παρατηρείται ότι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Απόλλων» είναι μόνον οι δικαιούχοι του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου Α΄ (Κ.Ο.Τ. Α΄) της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 2 της υπό στοιχεία Δ5-ΗΛ/Β/Φ29/16027/6.8.2010 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β΄ 1403), και όχι οι δικαιούχοι του Κοινωνικών Οικιακών Τιμολογίων Β΄ και Γ΄ (Κ.Ο.Τ. Β΄ και Κ.Ο.Τ. Γ΄) των περ. β) και γ) της παρ. 2 του άρθρου 2 της ως άνω υπουργικής απόφασης οι οποίοι αποτελούν, επίσης, ευπαθείς ομάδες καταναλωτών, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 1 της εν λόγω υπουργικής απόφασης.

23. Επί του άρθρου 110 παρ. 6

Στο έβδομο και το όγδοο εδάφιο της νέας παρ. 6 του τροποποιούμενου διά του παρόντος άρθρου 97 του ν. 4951/2022 ορίζεται ότι «[η] παρούσα εφαρμούζεται αναλογικά και για εξαιρούμενους σταθμούς που συνδέονται στο Σύστημα μέσω ομαδικών αιτημάτων καθώς και για φωτοβολταϊκούς σταθμούς ισχύος άνω του ενός μεγαβάτ (1MW) με Βεβαίωση ή Βεβαίωση Ειδικών Έργων που συνδέονται στο Δίκτυο του Ε.Δ.Δ.Η.Ε.. Η αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος των σταθμών του πέμπτου και έκτου εδαφίου, εφόσον δεν περιορίζεται το διαθέσιμο κάθε φορά περιθώριο ισχύος βραχυκύκλωσης του αντίστοιχου μετασχηματιστή ΥΤ/ΜΤ σε ποσοστό μεγαλύτερο του δέκα τοις εκατό (10%), συνιστά απλή γνωστοποίηση προς τον αρμόδιο Διαχειριστή η οποία και εξετάζεται κατά προτεραιότητα, εντός δεκαπέντε (15) ημερών, άλλως συνιστά νέο αίτημα».

Επίσης, στο δέκατο εδάφιο της εν λόγω διάταξης γίνεται λόγος για τους «εν λόγω σταθμούς του πέμπτου και έκτου εδαφίου».

Σχετικώς σημειώνεται ότι στο όγδοο και στο δέκατο εδάφιο της παρ. 6 θα πρέπει να γίνει αναφορά στους σταθμούς του πέμπτου και του έβδομου εδαφίου της, και όχι του έκτου.

Περαιτέρω, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί ότι, για την αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος των σταθμών του πέμπτου και έβδομου εδαφίου, οι κάτοχοι των σταθμών αυτών υποβάλλουν απλή γνωστοποίηση προς τον αρμόδιο Διαχειριστή, η οποία και εξετάζεται κατά προτεραιότητα, εντός δεκαπέντε (15) ημερών, άλλως θα πρέπει να υποβληθεί νέο αίτημα, με σχετική αναδιατύπωση της διάταξης, αν αυτή είναι η βούληση του νομοθέτη.

24. Επί του άρθρου 113

Δεδομένου η εν λόγω διάταξη αφορά την προσθήκη των ορισμών «Δεδομένα», «Δευτερογενή δεδομένα» και «Πρωτογενή δεδομένα» στο άρθρο 65 του ν. 4964/2022 περί ορισμών για την ανάπτυξη Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (Υ.Α.Π.), και δεν υφίσταται σε αυτήν αναφορά στο Τέλος Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ο τίτλος του άρθρου πρέπει να αναδιατυπωθεί.

Αθήνα, 24 Απριλίου 2024

Οι Εισηγητές
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Γεωργία Μακροπούλου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Δημήτριος Βασιλείου
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών